

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravištvo in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana,
Puccinijeva ulica št. 5, II. nad., telefoni od 31-22 do 31-26
Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 4.50 L, polletno
9.- L, celoletno 18.- L; za inozemstvo: celoletno 30.40 L
Posamezna številka 50 cent.

Pregled vojnih in političnih dogodkov

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 14. t. m. nasledno vojno poročilo: Na področju zapadno od Tobruka so bili odbiti jaki sovražni napadi na naše postojanke. Neprestani topniški ogenj na fronti pri Solumu. Včerajšni dan je prinesel

sijajne uspehe italijanskemu in nemškemu letalstvu,

ki sta naglo posegala s strojnimi in bombami v borbe na kopnem. V številnih letalskih spopadih je bil tudi spopad 10 italijanskih letal z oddelkom približno 50 sovražnih aparatov. V teh spopadih je bilo sestreljeno 24 letal, 10 od naših lovcev, 14 od nemških. Izgubili smo tri letala. Na osrednjem Sredozemskem morju je bilo naše izvidniško letalo napadeno od dveh lovcev in treh bombnikov. Sestrelilo je eno letalo tipa Spitfire, nato pa se mu je posrečilo odkrižati se nasprotnika. Pri vseh novih napadih na Argostoli, pri katerih ni bilo ne škode ne žrtev, so naša letalska letala takoj posredovala in so uničila pet bombnikov. Angleška letala so odvrzla nekaj bomb na Navarrino. Ena stanovanjska hiša je bila zadeta, trije Grki pa ranjeni.

Iz poročila nemškega vrhovnega poveljstva 14. t. m. povzemamo:

Na vzhodu je topništvo nemške vojske obstreljevalo z dobrim uspehom sovražniške ladje v pristanišču Sevastopolja in vojaško važne cilje v Petrogradu.

V ostalem so bili boji omejeni na odbijanje sovražnikovih krajevnih napadov. Pri napadih na prevoze so nemška letala bombardirala kraje, kolone in taborišča ter prizadela sovražniku na vzhodnem bojišču hude izgube ljudi in vojnih potrebščin.

Z vzhodnega bojišča poročajo 15. t. m.: Oddelki italijanskega zbora so po enodnevnem odmoru spet

nadaljevali svoje ofenzivne sunke.

Pognali so sovražnika z njegovih novih postojank, na katerih se je srdito branil in se opiral na delovanje številnih topov. Vsi sovražni protinapadi so bili odbiti in v borbah je padlo mnogo sovjetskih vojakov. Uničeno je bilo med drugim mnogo sovjetske konjenice. V zadnjih operacijah se je posebno izkazala pehotna divizija »Torino«, ki je, čeprav so bile njene naloge izredno težavne, operirala z zgledno vztrajnostjo. Pri teh operacijah je 12. decembra na čelu svojih oddelkov padel brigadni general Ugo De Carolis, poveljnik divizije. Bil je prav na tem, da povede svoje čete k novim uspehom. Brigadni general Ugo De Carolis je šest italijanski general, ki je padel od začetka vojne dalje. Pred njim so slavno padli generali Malletti, Tellera, M'ele, v Severni Afriki ter generala Lorenzini in Volpini v Vzhodni Afriki.

Iz Berlina poroča agencija Stefani: Na vojaških mestih izjavljajo, da

so boji na vzhodnem bojišču zdaj, ko je nastopila zima, le še taktičnega in ne več strateškega pomena.

Nemci zaenkrat ne mislijo na večje operacije. Popravki prvih črt, ki so bili že izvedeni in bodo v teku zime še izvedeni, imajo izključno le krajeven pomen. Nemci bodo zasedli postojanke, na katerih bo zimsko vojskovanje lažje. Nekateri predni oddelki se bodo umaknili na že določene položaje. Ponekod pa bo po potrebi obrambna črta pomaknjena tudi naprej.

Iz Tokia poročajo,

da je japonska vojska, ki oblega Hongkong, zahtevala, naj se angleška vojska vda.

Angleži so vdajo odklonili. Po japonskih vesteh so japonske vojne sile v južni Malaji vdrle glo-

Kaj ima Dopolavoro v načrtu

Te dni je bil na sedežu Dopolavora za Ljubljansko pokrajino sestanek zastopnikov delavcev in delodajalcev za poživljenje Dopolavora pri nas. Sestanek je vodil podtajnik stranke za Ljubljansko pokrajino comendator dr. Gatti, ki je očrtal tudi pomen in namen Dopolavora.

Dopolavoro ni politično združenje, temveč želi dati ljudstvu vse, kar mu je treba na prosvetnem in na sportnem polju. Prirejal bo predavanja po deželi, gledališke predstave, koncerte po tvornicah in drugod, jezikovne tečaje, vsakovrstne umetnostne tečaje in prireditve vseh mogočih sportnih panog. V naši pokrajini je Dopolavoro doslej deloval v glavnem za vojaštvo, poslej pa bo svoje delovanje razširil tudi na prebivalstvo. Tvornice bodo imele vsaka svoj odsek Dopolavora, ki bodo pod neposrednim vodstvom osrednjega Dopolavora za Ljubljansko pokrajino. Prav tako bodo tudi ustanovljeni razredni Dopolavori in prvo tako združenje v pokrajini bo natakarski Dopolavoro. Na Taboru bo začelo poslovati kopalnišče za člane po izredno znižanih cenah. Članom Dopolavora bodo prav tako močno znižane cene v vseh gledališčih in kinih. Začele se bodo tudi gledališke in filmske predstave za otroke članov in ustanovljena bodo lutkovna gledališča. Po odsekovnih Dopolavorih se bodo mogla prirejati skupna potovanja v Italijo. Za

ubožnejše člane bo tako potovanje brezplačno.

Predsednik Dopolavora Ekscelesca Parenti je o priliki obiska v naši pokrajini že obljubil najboljše gledališke predstave. Poleti bosta gostovala tudi »Carro di Tespi«, znano potujoče gledališče, in pa velik cirkus iz Rima. V kratkem bo dospelo v Ljubljano več sodelavcev Dopolavora.

Za komendatorjem dr. Gattijem je govoril nadzornik pokrajinskega Dopolavora Liberatti, ki je med drugim povedal, da so se novembra začele pod okriljem Dopolavora v dramskem in opernem gledališču predstave za delavstvo in da bodo kmalu prirejena potovanja v Rim, Benetke in v druga večja mesta Kraljevine. Potovanja se bodo začela že januarja in bodo zelo cenena, ker je zagotovljeno 70 odstotno znižanje vozne cene. Prvega januarja prihodnega leta bodo odprti filharmonični tečaji, profesionalni tečaji za mehanike in za druge specialiste in poseben tečaj za natakarje in hotelirje.

Na zaključku se je g. nadzornik prisotnim zahvalil za sodelovanje, nato pa je povabljenec razkazal prenovljene prostore Tabora. V glavni dvorani se bodo stalno vršile gledališke in filmske predstave. Za kino je bila nabavljena najmodernejša zvočna naprava, ki je veljala 50.000 lir. Na razpolago pa ima Dopolavoro tudi dve premični zvočni napravi.

Nove cene turščične moke, medu in suhih gob

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je določil naslednje najvišje cene za turščično moko: v prodaji na debelo, franko skladišče trgovca na debelo, brez trošarine 187 lir za 100 kg, v prodaji na drobno, za mesto

Ljubljano, franko skladišče prodajalca, z vštetimi vsemi trošarinskimi davščinami 2.10 lire za kg. Trošarina za mesto Ljubljano znaša 0.02 lire pri kg. Cenik s temi cenami mora biti nabit v prodajalnah na vidnem mestu.

boko v nasprotnikove postojanke. Na Filipinih se enako vrše hudi boji. Poročila pravijo, da se Japonci pripravljajo na napad na Singapur. — Vojno Angliji in Zedinjenim državam sta napovedali tudi Slovaška in Hrvatska. Hrvatski poglavnik je izdal razglas, češ da hrvatski narod prevzema s tem vse obveznosti in vse žrtve, ker je prepričan, da bodo v korist hrvatskemu narodu.

Iz Rima poročajo: Ko je imel te dni predsednik Zedinjenih držav govor po radiu glede na vojno stanje z Japonsko, je dejal

naj se Nemčija in Italija ne glede na kakšno vojno napoved smatra v vojnem stanju z Zedinjenimi državami.

kakor se smatra v vojni z Anglijo in Rusijo. K temu je pristavil, da se vojna ne more omejiti le na Japonsko, ki jo je treba premagati, ker bi bila tu še Hitler in Mussolini, katera bi obvladovala ostali svet. — Po neki ameriški vesti je Roosevelt postavil Japonce, Nemce in Italijane v vrsto sovražnih tujcev in jim s posebnim razglasom zapovedal, kako se morajo obnašati. Po vesti iz New Yorka je ameriška policija aretirala okoli 400 Italijanov in Nemcev.

Iz Sanghaja poročajo:

Kitajska vlada maršala Čangkajška v Čungkingu je Nemčiji in Italiji uradno napovedala vojno.

Vojno napoved je razglasil zunanji minister Čangkajškove vlade na posvetu s tujimi novinarji. Sporočilo o vojni napovedi pripisuje državam trojne zveze napadalne namene in načrte za osvojitve sveta. Vojno stanje med Čang-

kajškovo Kitajsko in osjo se je začelo 9. decembra.

Po vesteh iz Čungkinga bo kitajska vlada poslala neuradno odposlanstvo v sovjetsko glavno mesto, katero bo vodil dr. Jen, bivši kitajski poslanik v Rusiji. Z obiskom

naj bi se vezi med Sovjetsko zvezo in Čangkajškovo Kitajsko okrepile in Sovjetska zveza pozvala na pomoč proti Japonski.

Doznava se tudi, da je general Mc Gruder, vodja ameriškega odposlanstva v Čungkingu, poslal Rooseveltu zelo črnogledno poročilo glede vojaških kakovosti čete v Čungkingu. Poročilo zahteva, naj se pošlje v Čungking tisoč letal, med njimi sto bombnikov s piloti.

Iz Berlina poročajo: Glede na članek sovjetskega glasila »Pravda«, ki govori o nemških tlapanjih, katerih namen naj bi bila ugotovitev, ali bi bilo mogoče priti do miru s Sovjetsko Rusijo,

izjavljajo na nemškem pristojnem mestu, da gre pri tem najbrž za tako željo sovjetske vlade. V Berlinu naglašajo, da se Nemčija z boljšeštvom ni nikdar pogajala in se tudi ne bo, češ da ga je treba uničiti.

Listi pišejo: Zastopnik japonske vlade je povedal tujim novinarjem, da

bodo odnošaji med Japonsko in Rusijo še naprej temeljili na pogodbi o nevtralnosti.

ki sta jo Japonska in Rusija podpisali pred letom dni in ki je sklenjena za več let.

Okrajna načelstva lahko določijo še nižjo ceno, kakor so navedene, vsako zvišanje cen pa mora prej odobriti Visoki komisar. Kršitelji te naredbe se kaznujejo po uredbi o cenah z dne 12. marca l. 1941.

*

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je odredil naslednje najvišje prodajne cene: trčani med (prva številka pomeni ceno za prodajo na debelo, druga za prodajo na drobno): med po teži za čisti kg 19.60 do 23.70, v posodah iz parafinirane lepenke za kosmati kg 21.40 do 25.85, v steklenih posodah po 1 kg 24 do 29.10, po 800 gramov 19.50 do 23.70, po 750 gramov 18.65 do 22.65, po 600 gramov 14.95 do 18.30, po 500 gramov 12.70 do 15.60, po 450 gramov 11.80 do 14.55, po

300 gramov 8.60 do 10.80, po 220 gramov 6.80 do 8.70 lir za kg.

V prodajnih cenah na debelo je všteti davek na poslovni promet brez mestne trošarine. V prodajnih cenah na drobno za mesto Ljubljano sta všteta davek na poslovni promet in mestna trošarina.

*

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je naposled določil nasledno prodajno ceno za suhe jedilne godbe-gobane (jurčke): v prodaji na debelo za 100 čistih kilogramov 9000 lir brez mestne trošarine, franko skladišče, in v prodaji na drobno za mesto Ljubljano za čisti kg 105 lir z všteto mestno trošarino, franko prodajalna.

Vse te cene veljajo od 13. t. m.

preveč v času, ko bi od teh rastlin že imeli pridelke.

Pričakovati seveda ni, da bo semena na debelo na razpolago. Storititi pa se mora, kar se da storititi. Kdor ne bo dobil najboljšega semena, se bo pač moral zadovoljiti s slabšim. Glavna vrtna pridelka naj bosta fižol in krompir, zraven pa vsega drugega po nekaj. Za seme teh dveh se resno potrudimo. Kaj pomenita fižol in krompir v prehrani na deželi in v mestu, nam ni treba izgubljeni besede. Mnogo meščanskih družin si zlasti s stročjim fižolom na lastnem vrtu zelo pomaga preko najhujšega. Naj pomislijo vsi, ki imajo vsaj košček zemlje, da delajo le zase. Kmečke vrtnarje pa naj izpodbuja k delu dejstvo, da so cene za povrtnino izredno lepe.

*:

Drobne vesti

— Pridelke turščice v Italiji. Iz Rima poročajo, da je bila letina turščice znatno boljše, kakor se je prvotno pričakovalo. Sicer ni dosežen lanski pridelek, vendar bo letina obilnejša kakor leta 1939. Predvsem pa je letošna turščica prvovrstne kakovosti. Tudi glede pšenične letine kažejo podatki, da bo pridelek večji v primeri s prvotno cenitvijo. V septembru je bil letošni pridelek pšenice v Italiji ocenjen na 71.5 milijona metrskih stotov nasproti 71 milijonom v prejšnjem letu. Zdaj pa poročajo iz Rima, da je letošni pridelek pšenice v Italiji bistveno večji, kakor je bil lani, četudi ni dosežena izredna letina v letu 1939. Poljska dela so v zadnjih tednih v vsej Italiji lepo napredovala in je setev ozimnega žita končana. Tudi umetnih gnojil ne primanjkuje.

— Žitno seme za gorske kraje. Do višine 1000 metrov sejejo v gorskih krajih Italije razne vrste odpornega žita. Znanstveniki so se že dosti bavili s poskusi, kako najti takšno žitno seme, ki bo bolj odporno proti ostrini podnebja in proti drugim podnebnim nevšečnostim. Naposled so kmetijski strokovnjaki ugotovili, da je zelo odporno posebno švicarsko žito, ki je dobro obrodilo celo v višinah do 1200 metrov, kjer so pridelali do 52 metrskih stotov na hektaru posejane zemlje.

Mali in veliki gospodar

Povrtnina ti bo dobro obrodila,

če boš vsejal dobro seme

Družin, ki nimajo večjih zemljišč, temveč samo vrtove, je v naši pokrajini precej. Njim predvsem veljajo nastopne besede, ki pa naj jih uvažujejo tudi kmetje, ki imajo poleg svoje kmečke zemlje tudi vrtove za zelenjavo. Gre za seme. Ni dovolj, da je vrt dobro pognojen, temveč moraš vsaditi in vsejati tudi dobro seme.

Predvsem je dobro tisto seme, ki si ga dobil od zdravih, dobro rastočih in obilno rodečih rastlin. Tako seme bi si bil moral odbrati že tedaj, ko je rastlina rasla. Če tega nisi storil, storiš lahko zdaj vse to, da odbereš iz kupa plodov najboljše za seme. To velja predvsem za fižol, o čemer smo že zadnjič pisali in tudi navedli, kako se bolezni in škodljivci v fižolu za seme ugonobijo.

Letos smo opažali, da cvetača (karfiola) marsikje ni napravila glavic. Pozna cvetača je torej letos bila prehitena od mrazu. Ali bi zavoljo tega morda ne kazalo uvesti takšne vrste, ki bi prej pokazale svoje glavice.

Delno velja isto za zelje in ohrovt. Vsekakor pametno bi bilo, da imaš od vseh teh kapusnic po dve vrsti: po eno zgodnejšo in po eno poznejšo. Katere so najboljše vrste, naj bi nam nasvetovali izkušeni vrtnarji pri Sadjarskem in vrtnarskem društvu, ki nam naj bi tudi povedalo, kakšne vrste so za to ali ono zemljo najprimernejše. Zima je dolga in dovolj je časa, da se do pomladi pogovorimo.

Prav tako nam je treba vedeti, kakšne vrste krompirja, fižola, solate, motovilca, radiča, paradižnika, korenja, pese, čebule, česna, kumar in graha so najboljše. To bi bilo treba ugotoviti, da bi trgovine s semenjem naročile samo tisto, ki je primerno za naše kraje. Tudi pri vseh teh vrtnih rastlinah naj bi veljalo pravilo: po eno zgodnejšo in po eno poznejšo vrsto. Zgodnejše vrste bi bilo treba gojiti predvsem zato, da nam bi prej dajale živež, ki ga pač ne bo

I. A.:

Lahkomiselnost ga je pogubila

Zvečer sem spet sedel pri bolnem bratu, ko stopi sestra v sobo. Bila je potrta in objokana. »Kaj ti je?« se je vznemiril bolni Janez.

Sestra je nekaj časa oklevala, potem pa je povedala, da je okradena. »Za Tineta sem hranila, na bi mu dala, ko pojde nazaj v mesto,« je pripovedovala, »saj veš, očetu je težko, ko je toliko stroškov, pa sem hotela pomagati.«

Lahko si misliš, kako mi je bilo pri srcu, ko sem to slišal! Hotel sem planiti k sestri in ji povedati, da sem jaz sam tisti nesrečnež, ki sem se dotaknil njenih prihrankov, toda ona nespametna sramežljivost, ki mi je bila vedno v pogubo, me je tudi tedaj premagala. Tiho sem odšel iz sobe, zablodil na vrt in čez polje v gozd, kjer sem se v samotni razjokal, tako mi je bilo hudo. Sklenil sem, da vsaj na skrivaj sestri vrnem ukradeni denar, toda iskal sem priliko za izvršitev svojega sklepa zaman. Tako sem se vračal s počitnic z novim madežem, sestra pa mi je res dala še ostanek svojih prihrankov s seboj...«

Strme in s strahom sem poslušal Tinetovo trpko povest. Kadar je za trenotek obmolnil, me je streslo po vsem životu, tako me je presunila zgodba tega nesrečnega življenja.

»Kaj je bilo s štularjem?«

»Izključili so ga, ko je bil že tik pred koncem svojih študij,« je odvrnil Tine. »Jaz sem mu tedaj res vrnil tisti denar in se ga dolgo skrbno ogibal, ali tu in tam sem le še prišel v dotiko z njim. Res da ne mnogo, ali vendar dovolj, da sem se vdal raznim slabim razvadam. Začel sem tudi sam popivati in kaditi

cigarete. In ker sem vse to počenjal skrivaj, sem moral lagati. Vedno sem bil zapreden v celo mrežo večjih in manjših laži, kar mi je povzročalo neverjetno mnogo skrbi. Bal sem se namreč, da bi me ta ali oni ne ujel na kaki laži. Zato sem bil tudi pri učenju površen in v šoli raztresen. Spričo svoje nadarjenosti sicer nisem ponavljal nobenega razreda, ali uspehi so bili vendar le slabi. Komaj sem lezel iz razreda v razred.

Proti koncu mojih gimnazijskih let je brat Janez umrl, kmalu za njim pa se je drugi brat smrtno ponesrečil. Služil je tedaj pri vojaki. Med kopanjem ga je prijel krč. Voda ga je zanesla dalje in vrtinec ga je pogoltnil, tako da so šele čez nekaj dni našli njegovo truplo.

Oče so me tedaj vabili, naj bi prišel domov in se lotil kmetovanja, toda meni se je zdelo to preveč nizkotno. Joj, kolikokrat sem se poznejše dni pokesal, zakaj se nisem bil tedaj odzval očetovemu vabilu. Bila je zadna rešilna bilka, ki jo je dobrotno nebo ponudilo mojemu zgrešenemu življenju. Nisem se je hotel oprijeti, zdaj me pa vidiš, kakršen sem in kam sem prišel...«

Obmolnil je in skrnil obraz v dlani. Zdelo se mi je, da nesrečni mož ihti. Občutek čudne tesnobe me je tako docela prevzel, da nesrečniku nisem mogel privoščiti niti tople besede.

Pri fari je zazvonilo poldne. Naši so se vrnili z dela.

»No, vama je pa dobro v sencí,« so smeje prišli oče k nama.

Tedaj se je Tine zdrnil. Kakor iz sanj je pogledal očeta:

»Veš, sinu tvojemu pripovedujem, kako je bilo zmenoj. Morda mu bo moj trpki zgledej opora v nevarnostih, ki ga utegnejo zajeti po svetu.«

»Ne premišluj zmerom svoje nesreče,« so skušali tolažiti oče, ali Tine je samo odkimal.

»Zame ni več pomoči. Vzel si me izgubljenca pod streho, zato se ti hočem oddolžiti vsaj na ta način, da opozorim tvojega sina, kam lahko človek zabrede po slabi tovarišiji...«

Oče niso rekli na to nič več. Počasi smo šli h kosilu. Šele tedaj sem opazil, da se prepreza nebo s temnimi oblaki. Med obedom je nekajkrat potegnil močan veter. Kmalu je jelo grmeti in treskati, nato pa se je viila močna ploha.

»Zdaj ni nič z delom na polju,« so menili oče, naročili družini razna domača dela za popoldne, sami pa so se pridružili nama s Tinetom. Sedli smo v hišo in spet začeli kramljati. Tine je na kratko ponovil, kar je bil povedal meni, potem je nedaljeval:

»Ko sem končal gimnazijo in povedal očetu, da hočem v visoko šolo, sem prvič izvedel, da naša domačija ni več na trdnem. Dolgoletna Janezova bolezen je močno omajala naše gospodarstvo. Poleg tega sta bili tudi mati in sestra tako opešali, da ju ni bilo skoro mogoče spoznati. Sestre Polone se je začela lotevati zavratna bolezen — jetika.

»Tine,« me je prosila, »glej, ali ne bi bilo boljše, da si poiščeš kakšno službo. Ne veš, kako smo že zadolženi, a za delo ni nikogar. Oče in mati sama ne moreta vsemu kaj, jaz sem jima pa tudi bolj v nadlego kakor v pomoč. Če že nočeš ali ne moreš ostati doma, vsaj v šole ne sili več!«

Njene besede so bile tako iskreno tople, da

Čarovnice na Krasu

Pravljica o mladenki s topolovim rebrom

Dutovlje, v začetku decembra ženske z nagrbnčenimi čeli so v starih časih smatrali za čarovnice ali coprnice, ki so se menda razumele na to, kako se lahko pahne bližnji v nesrečo in kako se lahko povzroči toča. Kakor hitro je bil podan sum, že so žensko z nagrbnčenim čelom prijeli ter jo sežgali na grmadi. Pa ne le ženske, temveč tudi osumljene moške so sežigali, če so o njih menili, da se ukvarjajo s čarovnijami. Žalostna, toda resnična zabloda, ki je terjala premnogo človeških življenj zlasti v XVI. stoletju.

Tako so v srednem veku poročali beneškimi oblastvom iz Motovuna, da je žena motovunskega župana Tomaža Mičela priznala, da je dala svojemu možu Tomažu in svaku Marču neke strupene čarovniške kapljice in da je zažgala kost svinjske krače vselej, kadar je nastal doma prepir. In sodniki so na podlagi take obtožbe obsodili napol blazno ženo na smrt na grmadi.

Znano je, da imajo zlasti Kraševci mnogo pravljič, ki se nanašajo na čarovnice. Ko sem nedavno posetil Tomaj, kraški raj, pa so sedne prelepe Dutovlje, kjer je doma najokusnejši teran, so me domačini, ko smo bili zbrani ob steklenici izvrstne tomajske kapljice, opozorili na zapiske uglednega Dutovca Zvaba, ki je zbiral razne dutoveljske zanimivosti ter o njih tudi pisal. Med njegovimi zapiski sem našel pravljico o čarovnici iz topolovega rebra. Ker je pravljica, kolikor sem bil poučen, znana le okoli Dutovelj, Tomaja, Avberja in menda tudi okoli Krajne vasi, Pliskovice, Sežane in Komna, naj jo zaradi ohranitve podam v zgoščenih obrisih.

Fant s Krasa je imel ljubico. Zaradi njenega čudnega obnašanja pa je jel sumiti, da se njegova ljubica peča s čarovnijami. Fant je bil tih in ni tega nikomur povedal. Pač pa je nekajkrat svoji ljubici izrazil svoj sum, kar je ona z zgovorno besedo zmerom zankala. Ker ga sum ni minil, se je na vsak način hotel prepričati, kako je s to rečjo. Izvedel je, da so se čarovnice zbirale vsako noč pod nekim drevesom, kjer so rajale. In na tisto drevo je fant

splezal in čakal, kaj bo. Čarovnice so se res zbrale, le njegove ljubice ni bilo med njimi. Njena zamudna odsotnost je zbrane čarovnice tako vznemljila, da so sklenile, zakasnelo tovarišico raztrgati in se z njenimi kostmi obmetavati. Ko je čarovnica, fantova ljubica, naposled le prišla, se je izpolnilo, kakor so ostale čarovnice sklenile. Ko so se obmetavale s kostmi, je priletelo nekaj kosti tudi na drevo,

na katerem je čepel fant. Ta je zgrabil eno izmed reber in ga spravil v žep. Ko so se čarovnice naplesale in je napočil čas njihovega odhoda, so pri skladanju kosti in delov raztrgane fantove ljubice spoznale, da jim manjka rebro, ki ga navzlic dolgemu iskanju niso mogle najti. Pa so si pomagale drugače. Izrezale so si rebro iz topolovine in deklica spet oživile. Prišla je spet nedelja. Mladina iz bližnjih krajev se je zbrala k plesu. Tudi fantova ljubica s topolovim rebrom je prišla. In sredi plesa je zaklical fant: »Jaz pa plešem s topolovim rebrom!« Mladenka-čarovnica je zardela in hitro izginila. Odtlej je ni bilo več videti.

Pred 600 leti je pobrala kuga četrtno Evrope

Mnogo velikih in malih naselij je čisto izumrlo

Kuge in lakote obvaruj nas o Gospod, tako je molila uboga Evropa pred 600 leti, ko je tepla zemljane huda šiba božja. Smrt je imela takrat v Evropi tako obilno žetev, kakor že dolgo ne prej in ne pozneje. Ni se ustavila pred hišami bogatašev, pa tudi ni izbirala med mladimi in starimi. Kosila je vse vprek in ji je pri moritvi pomagalo še nevedno ljudstvo, ki se je zbiralo v procesijah in na božjih potih ter tako še bolj prenašalo bolezen. Strašna kuga, ki je razsajala od leta 1336. do leta 1361. v Evropi, je imela za posledico, da so se vzdignili podaniki proti vladarjem, vojski proti poveljnikom, škofje proti papežu, tako da je vladala med evropskimi narodi veliko zmešnjava.

Kakor vemo iz zgodovine, je kuga podobno razsajala v tretjem stoletju po Kristusu najprej v Egiptu in Siriji. Od tod se je za vladanja cesarja Justinijana leta 542. razširila preko Male Azije do Carigrada in po Evropi, kjer je razsajala dobrega pol stoletja. Pozneje ni bilo več slišati o tej strašni bolezni, dokler se ni v 14. stoletju razširil nov val iz Kitajske preko Indije proti Evropi. Po podatkih, ki so se ohranili do današnjih dni, je pomorila kuga v Evropi od l. 1336. do l. 1361. nad 25 milijono

nov ljudi, četrtno vsega takratnega prebivalstva naše Evrope. Nad 200.000 evropskih mest in krajev je zaradi kuge čisto izumrlo. En sam dan je v nemškem mestu Lübecku pobrala kuga 2500 ljudi. Po podatkih, ki jih je zbral papež Klement VI., je v omenjenih letih pomorila kuga na vsem svetu nad 34 milijonov življenj.

Ni čudno, da je v takšnih okoliščinah zavladal na svetu splošen nered. Oblastva so si sicer prizadevala zajezi širjenje kuge, toda vsa prizadevanja so bila zaman, ker je bila zdravniška veda v tistih časih pač več ko pomanjkljiva. Še v 15. stoletju so krožile med ljudstvom knjižice proti kugi z raznimi molitvami, slikami in nabožnimi svarili pred največjo nesrečo človeštva. Upodabljajoča umetnost, književnost in narodni običaji vsega sveta so bili še stoletja pod vplivom strašne kuge pred 600 leti. V spomin na grozno nesrečo je bilo postavljeno zlasti v Avstriji in Nemčiji veliko število spomenikov, ki še danes pričajo o strahu in trpljenju naših prednikov spričo nesreče, ki je tepla ves svet in je za nekaj stoletij zavrla napredek človeškega duha.

Obnavljajte naročnino!

bi se jim bil skoro vdal, vendar sem se le odločil, da pojdem še v šole. Ni mi bilo prav za prav nič do učenja, le prevzetnost me je gnala dalje. Zdaj sem Skalarjev edini sin, pa ne bi šel na vseučilišče! In sem res šel. S tem sem zadal svojemu življenju še hušji udarec. Prispevki z doma so bili bolj in bolj pičli, moje potrebe pa dan za dnem večje. Ker je bilo v otroških dneh samo razvada, je zdaj prešlo v strast. Pripravljaj sem se za zdravniški poklic ali seveda zgolj na papirju. Resnega, vztrajnega dela, kakor ga zahteva učenje na vseučilišču, nisem bil vajen. Taval sem po gostilnah in beznicah, se lovil po raznih zabavišjih in premišljaj, kje bi dobil čim več denarja. Vdal sem se kvartanju. Včasih sem imel neverjetno srečo in sem z malenkostnim zneskom priigrjal prav velikanske svote, s kakršnimi bi bil lahko brez skrbi dokončal študije. Bil pa sem kakor slepec. Tudi pri meni se je potrdila resnica, da en krivičen belič uničil sto pravičnih. V igri pridobljeni denar je izginil kakor dim, delno spet v igri, delno v pijančevanju. Še celo v dolgove sem zabredel, v take dolgove, da sem bil včasih ves obupan. V skrajni stiski sem se vselej z najrazličnejšimi izgovori zatekal k očetu, ki so mi tudi redno pomagali.

Tako je naposled doma jelo bolj in bolj močno trkati pomanjkanje na vrata, mene pa se je lotil obup. Nič ni kazalo drugega, kakor dati slovo študiranju in se ozreti za kakim zaslužkom. Oj, to je bilo hudo. Potrkal sem na dokaj vrat in napisal prošnje brez števila, ali moje nespametno življenje se je kakor črna senca vleklo za menoj in mi povsod zaprlo vrta.

Po dolgem, mučnem iskanju me je naposled sprejel star odvetnik v svojo pisarno. Služba je bila ponižna, plača skromna, vendar sem bil možu hvaležen za njegovo naklonje-

nost. Tam sem vzdržal dve leti in moj gospodar je bil prav zadovoljen z menoj. Tudi doma so bili veseli, ko sem jim sporočil, da sem v službi.

Tako je bilo spet videti, da se rešim. Živel sem v primeri s svojimi dotedanji navadami dokaj zmerno. Sicer sem res sproti porabil vse, kar sem zaslužil, ali vsaj toliko sem se obvladal, da nisem počenjal neumnosti.

Tiste dni sem dobil z doma vest, naj takoj pridem, ako hočem videti sestro živo. Brž sem šel na pot, ko pa sem prispel domov, je že ležala Polona na mrtvaškem odru. Oče in mati sta mi ihte pripovedovala, kako me je na zadno uro klicala in vpraševala po meni. Njena smrt me je pretresla in žalost staršev mi je narekovala, naj ostanem doma. Dva, tri dni sem okleval, potem pa sem se odločil, da se vrnem v službo. Zdelo se mi je namreč, da vsa vas pozna mojo sramoto. Ljudje so mi rekli 'gospod doktor', zame pa je zvenelo to kot trpko, jedko zasmehovanje. 'Pojdem,' sem rekel očetu in materi, ki mi zdaj nista več branila. 'Nisi več otrok,' so rekli oče, 'sam pač najbolje veš, kako bo prav.'

Mati so jokali. Z besedo ne, le z očmi so me prosili, naj ostanem doma, jaz pa sem se z nekšno svojeglavno silo odtrgal od teh zvestih oči in se vrnil v mesto.

Z očetom sva molče poslušala Tineta, ki se je jel v pripovedovanju bolj in bolj raznemati. Videti je bilo, da mu ta trpka izpoved lajšo zgočo bol kesanja, kar je naposled potrdil tudi sam, češ:

Še nikdar nikomur nisem tako odkrito govoril o svojem življenju kakor vam zdajle. In kar nekako lažje mi je pri srcu.

Po kratkem premolku je vzdihnil:

»Moj Bog, sam ne vem, ali naj res povem čisto do kraja. Ali ni prestrašno zate, Drejče, ki si še tako mlad?«

»Le povej, Tine, le,« so izpodbujali oče, »taka povest mu ne bo v škodo.«

In pogledali so mene:

»Ali slišiš, kako si človek sam plete bič in se peha v pogubo, kadar se vda slabemu tovarištvu in svojim slabostim?«

Bil sem ves poten bolj od napete pozornosti kakor od vročine.

Nenadno se spet oglasi Tine:

»Skoraj vama ne morem povedati vse. Če bi mogel z vama enkrat v Ljubljano, potem bi vama lahko pokazal.«

»Kaj?« so se zavzeli oče.

Tine je skomignil z rameni. V očeh so se mu zasvetile solze in zapolzele po razoranih licih. Ustnice so se mu tresle. Jecljaje je stisnil iz sebe:

»Povedati... ne morem... Pokazal bom vama...«

»No no,« so toplo mirili oče, »če je tako... Slišiš, Tine, saj ni tako nemogoče, kar praviš. Veliki Šmaren je pred vrati. Z Drejčtom pojdeva na Brezje, pa te vzameva s seboj. Med potjo se lahko vstavimo v Ljubljani in tam nama pokažeš, kar misliš, da bi bilo treba pokazati in ne povedati.«

Tine je globoko vzdihnil in prikimal: Čez nekaj časa je potem začel:

»Moja povest gre h koncu. Še to naj omenim, da sem se v odvetniški pisarni polagoma čisto udomačil. Gospodar mi je bolj in bolj zaupal in mi sčasoma tudi povečal plačo. Ustanovil sem si celo lastno družino. Bog mi je naklonil ljubko dete, sinka, ki je pa kmalu umrl. Tedaj spet sam ne vem, kako je prišlo. Z izgovorom, da ne morem preboleti izgube svojega otroka, sem se vdal stari strasti, začel spet pijančevati in zapravljati denar ter zanemarjati službo. Žena je z angelsko potrpežljivostjo prenašala vse te moje napade in me samo milo svarila in prosila, naj se prema-

70 letnica Frana Govekarja

70letnico je praznoval te dni izredno delavni prosvetni delavec, upokojeni magistratni višji svetnik g. Fran Govekar. Pa mu nikakor ni videti, da je minilo že 70 let,



odkar je zagledal beli svet. Poklicno in javno delo mu je ohranilo prav izredno telesno in duševno čilost.

Njegova književniška delavnost je vsestranska in izdatna. Na tem področju je sodeloval tudi pri različnih listih. Lep slog in njegovo znanje se vidita iz vseh njegovih spisov. Zaslužnemu prosvetnemu delavcu bodi naklonjena še dolga vrsta let v delu in zadovoljstvu.

× Sidro Kolumbove ladje so našli. Iz Amerike je prispela novica, da so našli sidro Kolumbove admiralske ladje »Santa Maria« na otoku Haitiju. Zgodovinarji, ki so to najdbo strokovnjaško pregledali, so si edini, da je to sidro gotovo sidro tiste ladje, s katero se je Krištof Kolumb pred 449 leti pripeljal v Ameriko.

gam in spet krenem na pravo pot. Bog ve, kolikookrat je tiho ihtela in me prosila, toda vse zaman. Obljubil sem ji sicer vselej, ali svoje obljube nisem držal. Takih, kakor je bil v mladih dneh štular, se je nabralo nešteto okrog mene. In tem sem bolj verjel kakor svoji ženi, bolj celo, kakor klicu lastne vesti. Kadar sem se za nekaj dni iztrgal iz njihove družbe, so se mi potem, kakor hitro sem se spet pokazal med njimi, rogali, da sem strahopetnež in ne vem še, kaj vse. Nje sem poslušal... Naenkrat sem bil spet ves v zagatah. Dolgovi so me trli, doma pa ni bilo kaj jesti. Žena sicer ni potožila, ali čutil sem sam. In nekoč sem segel v pisarno — po tujem denarju. Moj greh je prišel kmalu na dan. Bil sem odvržen. Bog znaj, kaj bi še bilo z menoj, da ni žena zagotovila mojemu bivšemu gospodarju, da bo ona poravnala mojo krivdo. Res je s čudovito potrpežljivostjo začela delati in je delala in trpepla do onemoglosti. Noben posel ji ni bil pretežaven, nobeno delo prenizko, samo da je mogla zadostiti prevzeti dolžnosti in tako rešiti mene. Jaz pa sem taval in blodil okrog.

Tiste dni so mi umrli mati. Kakor me je vest o smrti pretresla, nisem mogel domov. Imel nisem niti obleke niti denarja za pot, poleg tega pa je žena obležala bolna. Trimesečno dete, moj drugi sin, je bilo prepuščeno moji oskrbi.

Žena moja ni poslej vstala nikdar več. Pomankanje in žalost sta jo uničili in jo položili v grob. Otroka so prevzeli dobri ljudje, jaz pa sem se klatil po svetu. Iz kraja v kraj sem taval in propadel bolj in bolj. Kam sem vse zabredel in zablodil, tega vama ne bom pripovedoval. Le to naj vama še povem, da sem bil v bolnišnici, ko so mi umrli oče. Potem, ko sem okrevljal, sem spet šel križem sveta, dokler me ni naposled domotožje prignalo spet v domači kraj.

Hitro nekaj italijanščine

Devetindvajseta vaja

Še časovni prislovi

Per ora = začasno; d'ora innanzi = odslej naprej; prima = prej, najprej; dapprima = prej, spčetka; allora = tedaj, takrat; poi = nato, potem; subito (immediatamente) = takoj; tardi = pozno; già = že; talora (talvolta) = včasih; qualchevolta = marsikrat; fra poco = v kratkem; poco fa = pred kratkim, nedavno; da un pezzo = od davnega časa; intanto (frattanto) = medtem.

Nekaj stavkov za vajo.

Dov'è l'albergo della Pôsta? Èccolo là, dove c'è quella carrôzza. Dove abitate voi? In Lubiana, Via Puccini, número cinque. È qui il tuo cane? Nò, è fuori in cortile. Che cosa hai fatto l'altro ieri? Primieramente hò fatto i miei doveri di scuôla, poi sono andato a trovare un compagno e dopo siamo andati a spasso su per le colline. Abbiamo incontrato poco fa il tuo amico; ha detto che domani o dopo domani partirà per Maribor. Io Vi accompagnerò fino al caffè Emona, dove potrete prendere il tranvai (tram). — Prevod: Kje je hotel »Pošta«? Evo ga tam, kjer je oni voz. Kje stanujete (Vi)? V Ljubljani, Puccinijeva ulica, številka pet. Je tu tvoj pes? Ne, je zunaj na dvorišču. Kaj si delal predvčerajšnjim? Najprej sem napravil svoje dolžnosti za šolo, nato sem šel obiskat nekega tovariša in potem sva šla na sprehod gor na griče. Srečali smo pred kratkim tvojega prijatelja; rekel je, da bo jutri ali pojutrišnem odpotoval v Maribor. Jaz Vas bom spremljal do kavarne Emona, kjer boste mogli sestiti v tramvaj (dobesedno: kjer boste mogli vzeti tramvaj). — R a z l a g a b e s e d : l'albergo — prenočišče, hotel; la pôsta — pošta (l'albergo della Pôsta — hotel »Pošta«; dobesedno: hotel »Pošte«); èccolo — evo ga; glej ga (iz ècco — glej in lo — ga); la carrôzza — voz, kočija; abitare — stanovati; il cane — pes; il cortile — dvorišče; hai fatto — si storil, si delal (fatto je

deležnik preteklega časa od nepravilnega glagola fare — delati, storiti; v zvezi z avere tvori ta deležnik bližni pretekli čas; hò fatto, hai fatto, ha fatto, abbiamo fatto, avete fatto, hanno fatto); primieramente — najprej; il dovere — dolžnost (i doveri di scuôla — šolske dolžnosti; dobesedno: dolžnosti šole); sono andato — sem šel (glagol andare napravlja bližni pretekli čas z essere — biti, ne z avere — imeti); trovare — iskati (andare a trovare — obiskati; dobesedno: iti za iskat; veže se s četrtim sklonom); il compagno — tovariš; andare a spasso — iti na sprehod (lo spasso — sprehod); su — gor (su per — na; dobesedno: gor za); la collina — grič, hriček; incontrare — srečati; ha detto — je rekel (detto — rekel; deležnik preteklega časa od nepravilnega glagola dire); o — ali; partire — odpotovati (partirà — bo odpotoval); accompagnare — spremljati (accompagnerò — bom spremljal); il caffè — kava, kavarna; potere — moči (potrete — boste mogli); prendere — vzeti (prenderò il tranvai — stopiti v tramvaj; dobesedno: vzeti tramvaj).

× Stenografija (tesnopis) je stara že 2000 let. Zelo razširjena je zmeta, da je odkril tesnopis (stenografijo) šele Gabelsberger. V resnici imamo od Gabelsbergerja samo nov način in njegova zasluga je, da je tesnopis zdaj tako razširjen. Stenografijo so pa poznali ljudje že pred 2000 leti. Ohranili so se nam mnogi grški in rimski tesnopisi, ki pričajo, kako visoko je bila stenografija razvita že takrat. Šele nedavno se je pa posrečilo razbrati grške tesnopise. Dr. Mentz iz Königsberga je odkril nedavno na nekaterih starih ploščah vaje nekega Grka, ki se je učil stenografije. Že v najstarejših časih so bili na svetu tudi poklicni stenografi (tesnopisci). Iz rimske dobe vemo, da so imeli bogati in vplivni možje poklicne stenografe, ki so jih jemali s seboj na potovanja, da so jim med potjo narekovali važna pisma in dopise.

S tem je Tine končal svojo povest.

»Kaj pa je s tvojim drugim sinkom?« so vprašali moj oče, ali Tine ni odgovoril. Samo to je rekel, da nama bo v Ljubljani pokazal, česar ne more povedati.

Nestrpno sem pričakoval praznika. Ko smo na večer pred praznikom odhajali z doma, pač nisem slutil, kaj bom videl naslednji dan. Vso vožnjo in še v nedeljo dopoldne na Brezjah sem bil nekam raztresen in sem samo premišljal, kaj nama z očetom pokaže Skalarjev Tine v Ljubljani. Romarjev se je kar trlo in v cerkev in iz cerkve so vse dopoldne valovili ljudje. Tine je goreče molil, ko smo prišli do Marijina oltarja. Po kolenih je šel okrog oltarja v kapelici in midva z očetom za njim. Ves čas je drhtel in nazadno so ga polile solze. Romarji so s sočutjem ogledovali ubogega Skalarja in vpraševali mojega očeta, kaj mu je.

»Nesrečen je,« so odgovarjali oče. Saj niti sami niso vedeli, kakšno trpko skrivnost nama odkrije ubogi Skalar v Ljubljani.

Popoldne smo se odpeljali.

»Kar z menoj pojdi,« je dejal Tine, ko smo prišli s postaje. Vodil naju je po ulicah in molčal, dokler nismo obstali pred veliko hišo.

»Zdaj smo tukaj,« je dejal Tine in nama z roko naznačil, naj vstopiva. Bled je bil in ves se je tresel, ko smo v veži srečali usmiljenko, ki nas je prijazno vprašala, koga iščemo.

»Sina sem prišel obiskat,« je zastokal Tine. Sestra je pokimala in se kmalu spet vrnila.

»Kako se piše?«

»Skalar.«

Spremila nas je po prostornem dvorišču v nekdno poslopje, od tam pa na senčnat vrt, kjer so se sprehajali — norci. Nekateri so posedali po klopih in godrnjali, drugi so peli, toda petje je bilo bolj podobno tuljenju živali

kakor človeškim glasovom. V senčnati lopi so bili nori otroci, dečki od osmih do kakih štirinajst let.

Bil je pretresljiv, prav strašen prizor. Vedli so se kakor živina in po večini tudi niso znali govoriti. Enega izmed teh nesrečnih je pokazal Tine in zahtel: »Ta je...«

Bil je kakih osem, devet let star deček lepega obraza, toda vodenih in brezizraznih oči. Oče so stopili k njemu. »Kako ti je pa ime?«

Deček jih je plaho pogledal, zacvilil in zbežal iz lope.

»Veste, ta ne zna nič govoriti,« je pojasnila usmiljenka. »Niti jesti ne zna sam, ampak ga moramo pitati. Sicer pa ni hudoben,« je pristavila na koncu.

Tine je drhtel po vsem životu. Kakor senca je odšel iz lope in se naslonil zunaj nekje na star kostanj.

»Ali je od rojstva tak?« so vprašali oče.

»Od rojstva,« je pojasnila usmiljenka. »Zdravnik pravi, da je temu krivo samo očetovo pijančevanje — samo alkohol.«

Z očetom sva se spogledala.

»Tako mora zdaj sirota trpeti za očetove zablode. Ali ni to strašno? In še jih je mnogo, ki nočejo spoznati, kam pritrja človeka alkohol!« je z otožnim glasom vzdihovala usmiljenka, z očetom pa sva hitela s tega nesrečnega kraja. Tine se je še hotel posloviti od sina, toda otrok je tudi pred njim pobegnil.

Presunjeni od groze smo se vrnili domov...

Skalarjevega Tineta in njegovega nesrečnega sina že davno ni več med živimi, njunega življenja grenka povest pa se še danes ponavlja med nami.

Povedal sem jo, da jo spoznate, kako je strašna, in da na vso moč delujete tako, da bi se nikdar več ne ponovila med nami.

K O N E C

Nevaren sopotnik

Zabavna zgodba z vožnje na vlak

Z blazno hitrostjo je drvel brzi vlak skozi pokrajino. Na blazinah prvega razreda je sedela naslonjena lepa, mlada dama. Temni lasje so okrožali bolj mikaven kakor lep obrazek. Videlo se je na prvi pogled, da je pripadala tistemu tipu žensk, ki vežejo moške z nečim, kar se ne da tako na kratko očrtati.

Tak vtis je najbrž napravila tudi na edinega sopotnika, ki je sedel dami nasproti in jo od časa do časa pogledal čez svojo knjigo. Bilo je zelo vroče in gospod si je večkrat obrisal s svilenim robcem potno čelo.

Ko pa je vzela njegova sopotnica iz potne torbice steklenico vina in srebrno čašo, jo je pogledal tako milo in željno, da bi bil omečil tudi srce kaknega indijanskega poglavarja.

»Morda izvolite požirek, gospod?« ga je nagovorila lepa žena z zvonkim glasom. »Moj mož je bil tako ljubezniv, da me je oskrbel čez potrebo in da zato lahko nekaj oddam.«

»Predobri ste, milostiva gospa,« je odgovoril gospod z lahnim poklonom, prijel kozarec in ga izbraznil v dušku.

»Najlepša hvala! Res bi ne bil človek, če bi se mogel ustavljati tako ljubeznivi ponudbi. Vendar, milostiva,« je nadaljeval mož resneje, »kakor mi je žal, morate se ločiti od te čaše. Sicer je je škoda, ker je dragocena in res lepo izdelana, morda tudi ljub spomin... Ah, vi pač mislite, da jo bom spravil v žep? O, ne! Ali ste že kdaj kaj slišali o društvu proti razkošju?«

»Ne, to društvo mi je čisto neznano.«

»To društvo si je nadelo nalogo, zatreti vsako razkošje, vsak luksuz. Kot član tega društva imam dolžnost to srebrno čašo uničiti, kajti luksuz je ta čaša nedvomno, saj bi namesto nje istotako dobro služil vsak steklen kozarec. V nekaj sekundah se bomo vozili čez reko in skozi tole okno bom vrgel kozarec vanjo. Vodne vile naj pijejo v bodoče iz njega po svoji mili volji.«

Takoj nato je prihrumel vlak do železnega mostu. Gospod je odprl okno, zamahnil z roko, v kateri je držal čašo, in dragocenost je izginila.

Gospa je prestrašeno opazovala nerazumljivo početje tujca. Brez dvoma, tujec je blazen!

Najrazličnejše misli so se ji podile po glavi. Ali naj pokliče na pomoč? Ne, bilo bi neuspešno, kajti ropotanje vlaka bi oglušilo vsak glas. Ali naj se posluži varnostne zavore? Iskaje se je ozrla po vozu, toda prav pod držajem zavore je sedel strašni sopotnik.

»Dovolite, milostiva gospa, da st prižgem cigareto?«

»Prosim,« je zašepetala prestrašena dama.

»Glejte, milostiva, kajenje je edino razkošje, ki je dovoljeno članom našega društva... Ali verjamete v slutnje, gospa?«

»Seveda,« je odgovorila sopotnica v upanju, da sopotnik ne bo napravil kakšno novo nerodnost. »Lahko vam navedem primere, ki sem jih doživela sama.«

»Jaz tudi verjamem vanje,« je menil mož, »in to tembolj, ker sem danes doživel nekaj, kar sem že zjutraj slutil.«

»Kako to?«

»Ko sem davi še spal, sem slutil, da bom imel ljubezno družbo na potu. Ko sem vas videl dopoldne v čakalnici na Dunaju, sem vedel, da se bo moja slutnja uresničila.«

Med govorom je kakor po naključju slekel levo rokavico in se igral z njo.

»Vi hočete biti strog član svojega društva,« je vzkliknila gospa in pokazala na dragocene prstan na njegovi roki, »pa nosite sami briljante! Seveda, taki ste gospodje! Proti nam ženskam kažete neusmiljeno strogost, sebi pa odpuščate vse slabosti.«

»Mislite, da se moram, strogo vzeto, ločiti od tega prstana?« je dejal gospod in snel s prsta dragocen obroček z dvema briljantoma. »Imate prav, hotel sem to že večkrat storiti, vendar sem se zmerom skesal. Prstan je namreč spomin na umrlega sultana. Dobil sem ga pri zadnem obisku v Carigradu. Če pa

mislite, milostiva gospa, dobro, pošljiva ga takoj za kozarcem.«

Se preden je mogla začudena gospa ugovarjati, je prstan romal skozi okno.

Kakor bi se ne bilo nič dogodilo, se je čudni potnik spet vsedel na svoje mesto nasproti preplašeni sopotnici.

»O, kaj vidim milostiva! Kako čudovito!« je spet povzel. »Vi nosite skoro enak prstan, kakor sem ga pravkar pognal skozi okno. Dovolite, da si ga bliže ogledam.«

Ponudila mu je roko, vendar jo je takoj umaknila in snela prstan s prsta.

»Dam vam ga v roke, vendar mi morate obljubiti, da mi ga vrnete. Je namreč moj zaročni prstan in šala, ali kakor že pač hočete reči, bi res že ne bila več šala, ako bi mi tudi prstan vrgli skozi okno.«

»To vam obljubljam svečano. Ne imejte me vendar za takega divjaka!«

»Dobro, tu je prstan! Toda, prosim bodite tako prijazni in zagrnite okno, solnce mi sije v obraz.«

Ko mu je izročila prstan, je gospod vstal in poskušal zagrniti okno, zastor pa se je menda nekam zataknil. Naenkrat se je zaslišal rahel žvenket. Obrnil se je smrtnobled, češ: »Milostiva, prstan mi je po neprevidnosti ušel iz rok! Padel je tukajle v špranjo pri oknu, in ker je ta spodaj odprta, leži zdaj pač nekje na progi. Oprostite, ne vem si pomagati.«

Prestrašeni ženi so se od groze razširile zenice, gledala ga je nepremično, toda no-

ben očitek, nobena obtožba, noben glas ni prišel iz njenih ust.

Počasi so začele teči solze iz lepih oči. Zastonj se je z izbranimi besedami opravičeval sopotnik, izguba je bila prevelika.

Naenkrat se je zaslišal pisk lokomotive: vlak se je bližal večji postaji. Rešilna misel je prešinila gospoda. Urno je pognil s svojega sedeža in vzel iz mreže škatlo ter jo odprl. Sopek krasnih vrtnic je pogledal iz nje. S ponižno kretnjo ga je ponudil sopotnici, ki je boječe in obotavljajoče se segla po njem. Toda, ali ni to skozi okno vrženi srebrni kozarec, v katerem stoji sopek?

»Milostiva gospa,« je zaklical gospod smeje se. »Da ste ujeli moj prstan v trenutku, ko sem ga vrgel skozi okno, bi vam človek res ne bil prisodil! Nič ne oporekajte! Videl sem natanko, ko ste spravili moj briljantni prstan v žep. Ker bom v nekaj sekundah izstopil, prosim, da mi ga vrnete.«

Gospa je res dobila prstan v svojem žepu in ga z začudenim smehom vrnila šaljivemu sopotniku.

»Oprostite mi, gospa, to šalo,« je govoril gospod in se poslavljal. »Bilo je zabavno in ne jezite se zaradi tega name. Dovolite, da vam dam svojo posetnico!«

Oddal je nosaču prtljago in se odpravil k izhodu.

»Toda, gospod, kje je moj prstan? Moj prstan mi morate vrniti,« je zaklicala hudo razburjeno gospa za odhajajočim.

»Imate ga vendar na prstu,« se je oglašil razposajen odgovor.

Bila je resnica. Šele zdaj je pogledala gospa na posetnico in brala: »Bivši dvorni umetnik Njegovega Veličanstva sultana.«

Moka.

Stari Rimljani niso poznali zmernosti v jedi in pijači

Njih kuharska posebnost je bila jed iz slavčjih jezičkov

Stari Rimljani so bili znani kot nedosegljivi prirejalci poedin. Ko so bili pri takšnih poedinah skoro do nezavesti nasičeni in pijani, so vtikali prste v usta in izbljuvali, tako da so lahko potem požrtijo in popivanje nadaljevali.

Rimljani so bili dobri in hvaležni učenci stare grške kulture. Toda, kadar je šlo za želodčne zadeve, takrat so stari Rimljani svoje grške vzornike pozabljali. Namesto duhovitih modrijanov in modroslovcev so si pri Rimljanih priborili prevladujoč položaj kuharji, ki so bili pravi mojstri glede vseh želj, ki jih je dal čutiti starorimski želodec. Kakor so danes boksarji, rokoborci, drzni letalci predmet splošnega občudovanja, tako so bili pri starih Rimljanih v dobi propadanja imenitni kuharji deležni največjih priznanj in odlikovanj. V Rimu nisi slišal pri razgovorih v boljši družbi ničesar drugega kakor ugibanja in sodbe o raznih poedinah. Danes se mladina pomenkuje o sportnih dogodkih, starejše ženske o pokvarjenem svetu, mlade deklice o svojih izvoljenicah. Tedaj pa je po starem Rimu krožila iz dneva v dan samo govornica, da so pri tem ali onem veljaku pospravili v enem večeru pet telet in dva vola, toliko vina in toliko drugih dobrot. Posebnost so bile seveda razne redke jedi. Nekaj posebno slastnega za starorimske jedce je bila na primer juha iz nojevih možganov, za katero je dalo življenje na stotine teh ptic. Še imenitnejša je bila jed iz slavčjih jezičkov.

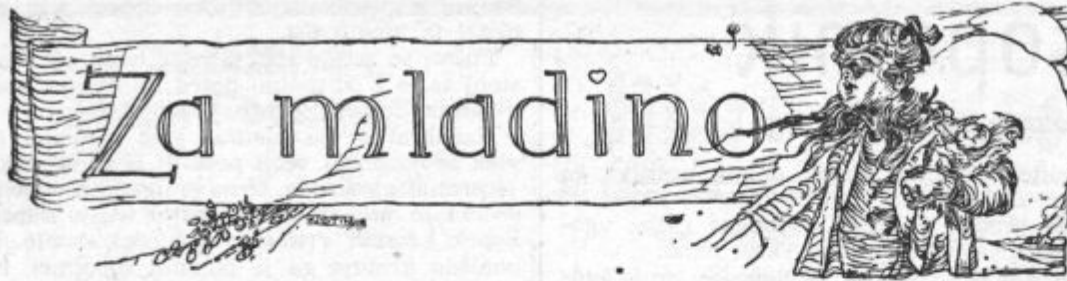
Pri prirejanju takšnih poedin v počastitev gostov in prijateljev niso gostitelji vprašali, koliko stanejo takšne reči. Saj je na primer slavni prirejalec požrtij Lukul priredil nekoč pojedino za sebe, Cezarja in Pompeja, pa je ta pojedina stala v današnjem denarju okoli 250.000 lir.

Zanimiva so tudi poročila, kako dolgo so takšne požrtije trajale. Velike pojedine so se začele ob štirih popoldne in so trajale do osmih zjutraj. Ko so povabljeni gostje zavzeli svoje prostore, so se jim približali sužnji, jim oprali

noge, ponudili prijetne dišave za roke in jih obsuli s cveticami. Potem se je začela pojedina. Rimljani niso poznali vilic in so jedli kar z rokami. Kosti in druge ostanke so metalli kar pod mizo. Najprej so prišle na vrsto prve jedi kakor kuhana jajca, sardine, olive, ostrige in podobno. Med ribami so šle Rimljanom posebno v slast kečige in jegulje. Ko so z rujnim vinom zalili te dobrote, je sledil odmor, med katerim so postopoma hujšali Rimljanke s plesi in gladiatorji z borbami. Nato se je pojedina nadaljevala. Na mizo so prinesli najrazličnejše vrste mesa. S posebnim veseljem so si postregli gostje s celimi živalmi, ki jih je na posebni stranski mizi pripravljval poseben suženj: celi merjasec, grške jerebice, pegatke, za rafinirano kuharsko iznajdljivostjo prirejeni španski zajčki, afriške gomoljike in drugo. Potem je spet sledil odmor, med katerim so gostje darovali bogovom in pili na zdravje rimskemu cesarju. Tretji del pojedine so sestavljali pecivo, grški mandeljni, perzijski orehi, češnje, smokve, breskve in vseh vrst sadje iz Evrope, Afrike, Azije in od vsenovsod, do koder so segle mogočne rimske sile.

Posledice takšnega načina življenja seveda niso mogle izostati. Rimljani so se vsebolj pomehkuževali, življenjska odpornost je padala. Ko so se na pozornici evropske zgodovine pojavili bojeviti Germani, se ni moglo zgoditi drugače, kakor da je bila usoda starega Rima v razmerni kratkem času zapečaten. Ostal je tako še samo spomin na starorimska junštva.

× Indijanka lahko moža kratko malo nažene z doma. Indijanski zakoni se lahko ločijo na zelo kratek način. Če mož zapusti svojo ženo ali ji postane nezvest, obesi ženo pred hišna vrata možovo sedlo in obleko. Ko mož to zagleda pred vrati, se ne sme vrniti domov, temveč mora v prostore Društva za ločene može, kjer mu dajejo hrano, pijačo in tobak. Tam mora biti vse dotlej, dokler ne uredi svojega razmerja z ženo.



Prebrisan čevljar je speljal vse na led

Narodna pravljica

V deveti deželi je živel čevljar, ki se je naveličal dela, zato se je rajši potikal okoli. Nekega dne jo je mahnil v gozd in srečal divjega moža. Čevljar se ga je ustrašil in se je začel delati silno močnega, da bi se ga divji mož ne lotil.

»Dobro, pa bova preizkusila vsak svojo moč,« je dejal divji mož, »pridi jutri semkaj in bova s pestmi razbijala kamenje.«

Drugač jutro je čevljar zavezal kepo skute v robec in šel k divjemu možu.

Divji mož je pograbil veliko skalo in jo zdrobil v drobne koščke. »Napravi še ti tako,« je rekel čevljarju.

Čevljar pa je vzel iz rute kepo skute in jo stisnil, da je brizgnila voda iz nje na vse strani. Nato je rekel divjemu možu: »Vidiš, jaz sem kamen tako stisnil, da je pritekla celo voda iz njega.«

Divji mož se je začudil. »No, jutri pa poizkusiva, kdo dalj vrže kamen.«

Drugo jutro je prinesel čevljar s seboj vrabca, skritega v žepu. Divji mož je zagrabil skalo in pognal v zrak s tako silo, da se je napravil veter, ki bi bil čevljarja skoro odnesel. Skala je dolgo časa letela po zraku, preden je padla na tla.

»To ni nič,« je menil čevljar, vzel iz žepa vrabca in ga pognal v zrak. Vrabec, ki se je bal čevljarja in njegovega žepa, je letel, kar se je dalo. Divji mož je dolgo čakal, kdaj bo čevljarjev kamen padel na tla, naposled pa se je naveličal.

»Dalje si vrgel,« se je jezil divji mož. »Jutri pa pojdeva nabirat češnje.«

Res sta drugo jutro zlezla na veliko češnjevno drevo. Divji mož, ki je bil jezen na čevljarja, da ga je dvakrat premagal, je globoko sklonil vejo, na kateri je sedel čevljar, nato pa jo je naglo spustil, da je vrglo čevljarja visoko v zrak.

Čevljar je letel dolgo časa po zraku, nato pa je padel na tla tik ob neki koči, pred katero je stala stara ženica.

»Odkod si pa ti prišel?« ga je prestrašena vprašala.

»Iz nebes,« je odgovoril čevljar.

»Potem pa gotovo veš, kako se kaj godi mojemu možu na onem svetu,« je rekla ženica.

»Vem, vem. Ne preveč dobro. Toliko ljudi je gori, da jim že primanjkuje živeža. Včeraj sem govoril z vašim možem, pa mi je rekel, da bi mu prinesel malo prekajenega, liter vina in kaj denarja.«

»Tako mu pripravim,« je zavzdihnila ženica. »Ali mu boš ti ponesel gor?«

»Seveda bom,« je odvrnil čevljar in stopil z ženico v hišo.

»Pa lepo mi pozdravi mojega starega,« je rekla ženica, ko mu je naložila približek za rajnega moža. Čevljar je obljubil, da bo vse v redu opravil, in je šel.

Kmalu zatem se je vrnil ženičin sin. Ko mu je mati povedala, kaj se je zgodilo, je takoj spoznal, da je imela v gosteh sleparja. Zajahal je konja in jo ucvril za čevljarjem.

Čevljar je slišal, da jaha nekdo proti njemu. Hitro je vzel klobuk z glave in ga poveznil kraj ceste.

Ko je ženičin sin prijahal do njega, ga je vprašal: »Kaj pa imaš pod klobukom?«

»Nebeškega ptiča,« je odvrnil čevljar. »Imeti ga moram pokritega do sončnega zapada, sicer mi uide.«

Nato ga je mladenič še vprašal, ali je videl hiteti mimo kakšnega tatu.

»Seveda sem ga. Dovoli mi, da sedem na tvojega konja, pa ti bom kmalu privedel tatu. Toda ta čas mi moraš držati klobuk, da mi nebeška ptica ne uide.«

Mladenič je bil zadovoljen. Čevljar je naglo odjahal po cesti, on pa je tiščal klobuk k tlom. Tiščal ga je do solčnega zapada. a

čevljar se še ni vrnil. Tedaj pa se je čakanja naveličal in je privzdignil klobuk.

Ko je videl, da pod klobukom ni bilo nič, ga je postalo sram, da se je tudi on dal opeháríti od zvitega čevljarčka.

Prišedšega domov je vprašala mati: »No, ali si dohitel tistega moža, ki je nesel očetu približek v nebesa?«

»Da, došel sem ga. Pa konja sem mu dal, da bo prispel prej v nebesa in prej izročil očetu živež,« se je odrezal sin, ki je bil vesel, da mu je padel tako dober izgovor na um.

Števna igra, pri kateri je treba hitro misliti

Tale igrice, ki vam jo hočemo opisati, ni lahka. To se pravi, razumeti jo je lahko, le igrati jo je težavnejše, ker boste prav gotovo delali pomote. No, in prav v pomotah je vsa šala.

Pri tej igrici je treba samo šteti, in sicer stoje mladi igralci v krogu ali pa sede za mizo. Prvi reče 1, drugi 2, tretji 3, četrti 4, peti 5, in če ni več igralcev, se štetje nadaljuje v krogu, tako da mora prvi reči 6 in tako naprej. Vsa šala igre je v tem, da ne smeš izgovoriti številke 7 in ne drugih števil, v katerih je na koncu tudi 7 temveč samo rečeš besedico »mu«. Šteje se navadno do 100 in pri številkah 7, 17, 27, 37, 47, 57, 67, 77, 87 in 97 mora vsakdo reči »mu«. Tisti ki se zmoti, stopi iz igre. Zmaga v igrici tisti, ki ostane sam, ker se ni nikdar zmotil.

Igra pa se ta igrice tudi tako, da se razen omenjenih števil ne smejo izreči še številke, v katerih je 7 večkrat zapopadena. Ta igrice je težavnejša. Številke, ki se pri tej igrici ne smejo izreči, so: 7, 14, 17, 21, 27, 28, 35, 37, 42, 47, 49, 56, 57, 63, 67, 70, 77, 84, 87, 91, 97 in 98. Posebno zanimiva je igra če igralci hitro štejejo.

Prvi razred

Mihec, sin bogatega trgovca, pride prvič v šolo in išče v poslopju svoj prvi razred. Odpre neka vrata in vidi, da učitelj sedi za katedrom.

»Ali je to prvi razred?« vpraša Mihec.

»Da, kar ostani tu,« odgovori učitelj.

Ves začuden pogleda Mihec po razredu:

»Kaj, prvi razred je to, pa ima samo le-sene klopi?«

Po Steubnu

V ujetništvu med Indijanci

Mladinska povest o doživljajih dveh belopolnih otrok v indijanski vasi

Lenka je ležala v travi in tulila.

»Ti si mi dičen bratec,« je rekla, »res, dičen bratec!«

O, pa je rekla Lenka še marsikaj, česar tu rajši ne ponovimo. Njen jeziček je bil silno gibek, čeprav je štela šele dvanajst let in čeprav je morala zdaj pa zdaj globoko vzdihniti, da je bratec Gašper domala verjel: ti vzdihni pa prihajajo resnično iz dna duše.

Gašper je sedel poleg nje v travi. Imel je slabo vest. Vedel je prav natančno, da ima Lenka prav. In slutil je precej dobro, kaj poreče oče, če se jima zdajle približa. To se pravi, oče prav za prav ne bi mnogo govoril, rekel gotovo ne bi nič. Očka namreč zelo počasi govori z ustmi, toda zelo naglo z roko.

A kaj napravi fant, ki ga teži slaba vest? Zakrknje. Tako je zakrknil tudi Gašper. Mrmral je nekaj med zobmi, kar se je glasilo približno takole: »Eno za uho, če hočeš, gos-neumna; menda še zmerom nimaš tega zado-sti...« Tako in podobno se je glasilo. Toda iz previdnosti je Gašper govoril tako tiho, da majhna Jerica, stara komaj štiri leta, tega še ni mogla razumeti. Ta je bila očetu vedno za najzanesljivejšo pričjo. Po takem bi se lahko zgodilo, da bi oče še razločneje govo-ril z njim kakor druge krat.

Toda Jerica to pot še malo ni mislila na to, da bi prisluskovala, kaj Gašper srdito mrmra zoper Lenko. Jerica je imela cvetlični

venček v laseh, sedela je tu poleg, gledala je proti gozdu in mahljala. Gozd je bil prostran in kobila Liska je kopitala tja proti gozdu, kakor bi bila hotela pobegniti. Mala Jerica seveda še ni mogla vedeti, koliko pome-ni očetu edina kobila, ki jo premorejo. Jerica si je mislila: Glej jo, Lisko, zdaj pa ho-če malo na sprehod, treba ji je mahljati. To-rej ji je veselo mahljala, kakor je bila va-jena, kadar se je kdo odpravil od hiše. Po-tem je rekla v vsem svojem otroškem ve-selju:

»Zdaj je pa šla... zdaj je pa Liska v gozdu, kaj ne? Lenka, ali se bo Liska vrnila? Ali se bo kmalu vrnila?«

Te besede so čudovito učinkovale. Lenka je zdajci pozabila, da bi vendar morala ihte-ti. In Gašper je pozabil, da bi kot starejši dvojček moral vendar na ljubo svoji časti ostati zakrknjen. Zdajci sta šinila oba dvo-jčka, fant in punčka, pokoncu in sta zastrme-la proti gozdu. Potem sta se ozrla proti reki. Tam sta bila oče in mati z ostalimi otroki, imeli so opravka pri vodi. Niso vedeli, da je bila Liska pravkar izginila v gozd. Tudi niso čuli njenega rezgetanja.

Gašper je pogledal Lenko in na mah je začel teči. Lenka pa je mislila samo na za-ušnice, ki jih bo prejel Gašper. Vsa njena jeza zoper bratca je splahnela. Še malo se ni obotavljala, pohitela je za njim, hotela

mu je pomagati, da spet zajameta kobilo. Le še kriknila je mali Jerici:

»Lepo tu ostani Jerica! Ali boš? Z Gašperjem takoj prideva. Samo po Lisko mo-rava v gozd.«

Jerica se je zadovoljno smehljala in gle-dala za njima. Še zmerom je imela venček iz cvetlic na svojih svetlih laseh, mahljala je z ročico za dvojčkoma in vzkliknila, ker sta oba znala tako dirjati. In dvojčka sta hitela v gozd za rjavo kobilo, tekla sta, tekla...

Ko se je oče proti večeru vračal proti ko-či, se je domislil, da bi Lenka vendar morala poklicati bratca. Menil je, da že obračuna s tem svojim zanikrnim sinom. Videl je ko-bilo, ki se je pasla na travniku pred kočo, ni pa videl svojih otrok. Stisnil je pest in si mislil: »Le čakaj, fantič! Kako lahko bi nam bila Liska pobegnila!«

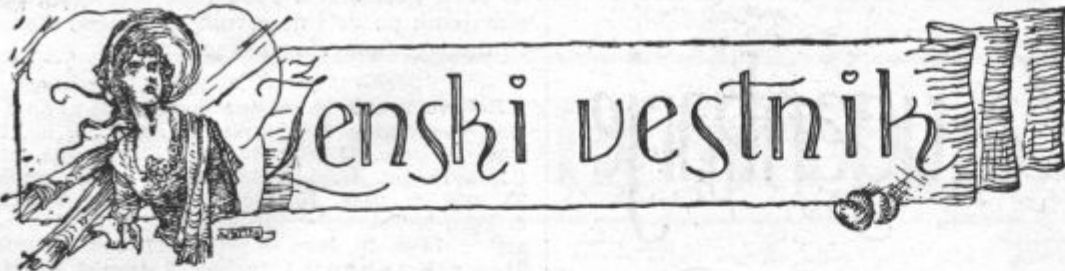
Oče je klical Lenko in Gašperja. Toda od nikoder ni bilo odgovora. V hiši je našel ma-lo Jerico. Iz trave, cvetja in cunj si je na-pravila punčko. Pri igranju pa se je tako utrudila, da je zaspala. Oče je prebudil hčer-kico. Od reke so prihajali mati in drugi otroci. Jerica jim je šla naproti. Ko pa ni videla Gašperja med njimi, je rekla:

»Liska je tu. Se je spet vrnila iz gozda. O, potem pa tudi Gašper in Lenka spet kmalu prideta iz gozda.«

Oče je pogledal in začel izpraševati malo Jerico. In punčka je pripovedovala, kolikor je pač vedela in znala. Oče je prebledel in se zamislil. Naposled je stopil v hišo, snel puško, vzel smodnika in mošnjiček s kro-glami, potem pa se napotil v gozd.

Trije dnevi so minili.

Šele po treh dneh se je oče vrnil ves iz-



Gospodinja, namesto božičnega drevesa

Ta mesec je mesec darežljivih dni, je mesec, ko se otroci vesele Miklavža, božiča in nedolžnih otročičev. Sledita še dva praznika darežljivosti: to sta novo leto in Trije kralji. Miklavž se je že vrnil v nebesa in kmalu bo božič, glavni izmed vseh teh praznikov.

Božič mnogo stane, vzdihujejo gospodinje, ki nimajo vsega po mili volji. Že samo božično drevo z vsemi obeski terja od gospodinje lep znesek. Zraven pa še morajo biti darila. No, božično drevo z vsemi obeski lahko opustiš. Sebi prihraniš stroške in gozdu zdravo drevo. Storiš torej gospodarstvu koristno delo, če se odrečeš božičnemu drevescu. Pesem o tem, koliko škode se vsako leto napravi zaradi te nesmiselne razvade, se lete za letom ponavlja v našem časopisju. Najlepše smrečice se vsako leto odvezamejo gozdu, kar se občutno pozna. So gozdovi v bližini mest, ki zaradi tega skoro nimajo zdravega smrekovega naraščaja. Pa še nekaj se rado dogaja ob tej priliki. Mnogi, ki vozijo drevesca v mesto, jih ne sekajo v svojih, temveč jih kradejo v tujih gozdovih. Bujno

Za kuhinjo

Okusna jed so makaroni z jabolki. Vzameš makarone (po številu družinskih članov), jih napol skuhaš v vreli vodi. Ocediš in jih pustiš malo ohladiti. Nato vzameš pekačo, jo namažeš z maslom ali mastjo. Najprej položiš na dno vrsto makaronov, nato vrsto narezanih ali naribanih jabolk, pripravljenih kakor za jabolčni zavitek, potrešenih s cimetom in sladkorjem. Okusno je tudi, ako dodaš nekoliko mleka ali smetane. Smetano napraviš lahko tudi iz umetnega mleka tako, da vzameš nekaj žličic umetnega mlečnega prahu in ga dobro zmešaš z

črpan. Da, to je bilo dolgotrajno iskanje. In po vrhu še zaman. Oče ni našel svojih dveh otrok. Upal je, da ju najde že doma.

Mati ga je videla prihajati. Vračal se je sam. Mati mu je stopila naproti. Bridko se je razjokala. Tedaj je oče vedel vse. Čez noč je ostal doma. Takoj nasledno jutro je bil že zarana pokoncu in se je spet odpravil iskat otroka.

Zdaj je minil teden. Da, šele čez teden dni se je vrnil oče. Spet sam. Stopil je v hišo, bila je ž noč. Mati ni več jokala, ni mogla več jokati, solz ni več imela, da bi jih prelivala.

Oče se je truden sesedel na stol in je rekel eno samo besedo:

»Indijanci...« Tako je res bilo.

Pred tednom je bil neki sosed opazil pet Indijancev. Peljali so se s čolnom navzdol po reki. Če so imeli bele otroke s seboj? Ne, belih otrok ni bilo videti v čolnu. Toda vse je kazalo, da se je Indijancem silno mudilo, presneto mudilo. Z vsemi močmi so veslali, kakor bi jih bil gnal zlodej.

»Se nisi zglasil pri Džonu Mze-paseju?« je vprašal sosed.

Da, oče je bil tudi tam. Toda stari Indijanec, ki je imel otroke tako zelo rad, je pravkar na svojem velikem potovanju. Oče je sicer to dobro vedel. Pa se je vendar odpravil v kolibo Džona Mze-paseja. Morda je pa vendarle svoje veliko potovanje za kak dan odložil. Seveda je oče vedel, da bi Džon Mze-pase lahko pomagal najbolje in najhitreje. In gotovo bi rad pomagal. Toda starca res ni bilo v kolibi. Bogve kdaj se vrne. Toda oče bo iskal dalje. Odpravil se bo v gozdove na zapadu.

napravi rajši jaselce

rastoče smrečice v lastnem gozdu se mu smilijo, pa jo zato mahne kar v sosedov gozd in ga opustoši.

Gospodinje, ne podpirajte uničevanja gozdov in ne gozdnih tatvin. Božični prazniki bodo tudi brez drevesc lahko prijazni. Napravite si jaselce. Lepa stara navada je to na deželi med slovenskim prebivalstvom, pa naj se prenese še v mesta.

Božično drevesce je tuja navada, pri kateri zaman premišljaš, kakšen pomen naj bi imela, medtem ko jaselce nekaj predstavlja, namreč Jezusovo rojstvo. Seveda se da tudi običaj božične smrečice obrazložiti, toda kdo misli pri drevescu na zgodovinski pomen te navade. Ker torej smrečica nič ne predstavlja, se ta navada lahko opusti. Če pa naposled res ne gre brez smrekovine, naj bi se v korist gozdnega gospodarstva uvedle smrekove veje in vejice. Te se lahko nasekajo od starih dreves brez škode. Gospodinja morda napraviš otrokom veselje tako, da jim postaviš jaselce. Zraven v bližini pa smrekovo vejico z obeski.

mlačno vodo. Nato to vliješ na jabolka. Zatem sledi vrsta makaronov. To lahko napraviš poljubno v več vrstah, a zadna plast morajo biti makaroni. Okus zelo izboljšaš, ako vrhno plast poliješ spet s smetano

Potica iz enotne in rožične moke. Vzemi pol kilograma enotne in pol kilograma rožične moke, vmesi z mlekom (ali pa kar z vodo, kateri dodaneš malo smetane v prahu), osoli in dodaj vsaj malenkost sladkorja (ali pa malo medu, kar pač imaš). Prideni vzhajani kvas. Dobro pregneti in daj na toplo vzhajati. Vzhajano razvaljaj, pomaži z marmelado, daj v pekačo in pusti znova vzhajati. Nato pečeš približno eno

Mati je rekla:

»Ne, tega ne smeš!«

Mati je pač imela dovolj časa, da je vse preudarila. Polnih osem dni se je bala za svojega moža. Pojasnila je:

»Saj vendar imaš še druge otroke. Kaj pa naj počnem, če se nam ne vrneš več? Treba je požeti žito, treba bo krompir spraviti, h... v je šele do polovice gotov. Do zime mora hlev biti vendar v redu. In zdaj, ko ni Gašperja, bo šlo delo počasneje od rok.

»Potem seveda,« se je vdal oče, »potem moram pač počakati, da se Džon Mze-pase vrne. Upajmo, da Indijanci otrokoma ne bodo storili ničesar žalega. Džon Mze-pase bo otroka že spet našel. Seveda, če so Indijanci sklenili, da jima kaj stori, tedaj je tako že nepozno...«

Tako je govoril oče, kajti resnično ni mogel nič več storiti in se je moral le še oklepati trdne nade, da bo svoja dva otroka spet dobil vrnjena.

Gašper je že davno obžaloval svojo trmo in Lenka je že spet tullila. Zdaj se je jokala, ker je čutila, da je prej s svojimi solzami napravila Gašperja le še bolj divjega, še bolj jezljivega, in se je fant nalašč predolgo obotavljala in ni hotel pohiteti za kobilu. Bilo je daleč do gozda, kako naj najdeta kobilu, če je zdirjala vanj?

Lenka je pogledovala Gašperja, ko je hitela tik za njim. Videla je, da je bled v lice. Kuštravi lasje so mu padali na obraz. Tekel je, da mu je domala pojemala sapa.

Minilo je kakih deset minut, preden sta prispela do roba gozda. Lenka je vzkliknila od veselja in se ustavila:

uro. Ta potica je precej cenena, ker rožična moka ni tako zelo draga.

Ceneni piškoti iz rožične moke. Zmešaj 30 dekagramov rožične moke in 20 dekagramov enotne moke. Pridaj en pecilni prašek, tri do štiri žlice marmelade (ali pa pet dekagramov sladkorja), malo limonove lupinice, nekaj orehov, nekaj rozin, ščep cimeta in za noževo konico jelenje soli. V to tvorivo vlij četrt litra mleka (ali sladko vodo ali pa razmočene smetane v prahu) in po okusu osoli. Iz tega napravi štruco in jo speci na opeki v pečici. Drugi dan jo razreži na rezine, katere še enkrat popeci v pečici. Ti piškoti so razmeroma ceneni. Če enega ali drugega nevažnega dodatka nimaš, ga pač ne pridaš. Piškoti bodo še kljub temu dobri.

Prikuha iz redkve. Očisti in operi zelenjavo in glavice redkve ter skuhaj v slanem kropu. Kuhano precedi in zmelji ali zreži. Na razgreto mast deni malo zrezane čebule, zelenega peteršilja in moko in naredi precej blede prežganje, zalij in daj prevreti. Dodaj redkev, malo popra in malo zrezanega česna. Še malo pokuhaj, osoli in daj na mizo. Če dodaš hkratu z redkvijo malo na kocke zrezanega krompirja, je prikuha okusnejša.

Praktični nasveti

Plesen odpraviš s prekajenega mesa, če namažeš meso z vodo, v kateri raztoniš precej soli. V tej vodi mora biti toliko soli, da je videti kakor redek močnik. Na namazanem mesu se bodo čez čas napravili solni kristali, ki bodo varovali meso pred ponovitvijo plesni.

Kako preizkusiš, ali je zmleta kava pristna. Zmleto praženo kavo preizkusiš, če jo deneš v visoko steklenico, ki ima obliko cilindra in je skoro do vrha napolnjena z vodo. Če je kava pristna, ostane na vrhu in napravi plast, če pa ni prava, pade na dno. Tako padejo na dno cikorijska žito, riž, želodir drugi kavni nadomestki.

Da ne bo od božičnih sveč kapalo, jih deni kakšno uro pred tem, preden jih prižgeš, v slano vodo in posušiš. Pravijo, da od takih sveč ne padajo kaplje. Poizkusite, da boste videli, ali je res tako.

Galoše si ohraniš dalje časa, če jih vsakokrat, ko jih sezuješ obrišeš z vlažno, mehko krpo. Nato jih drgneš toliko časa, da se posuše. Naposled jih obrišeš s krpo, namočeno v netroleju

»Poglej jo, saj je tu!... Dobra Liska!«

Tisti trenutek se je tudi Gašper ustavil. Da, tu je bila Liska, nič več kakor kakih pet metrov globoko v gozdu. Drgnila se je ob deblo. Gašper je iztegnil roko in stopil k njej. Ravnal je, kakor bi bil imel kaj sladkega v roki, in jo je vabil. Liska je vohljaje iztegnila vrat in počakala, da se ji je fant že docela približal. Zdajci pa je zarezetala, vrgla glavo pokoncu, se obrnila in se v skokih pognala dalje v gozd. Spočita je zdirjala med široko narazen stoječimi drevesi. Glavo je imela dvignjeno kakor košuta in rep ji je plapolal kakor zastava. Bilo jo je lepo videti. Vsak poznavalec konj bi bil spoznal, da je bila Liska nekoč vojaška kobila in da je nosila jezdece. Toda Gašper se je poživljal na lepi videz. Na vsak način je spet moral ujeti Lisko. Kričal je od srca in zmerjal. Menil je, da bo to kaj pomagalo. Hitel je za kobilu. In Lenka dosledno za njim.

Toda sam zlodej je menda šinil v staro kobilu. Dobra paša in mnogo lenarjenja tu na daljnem ameriškem vzhodu sta kobilu napravljala prevzetno.

Otroka sta vabila, prosila, rotila, klicala, zmerjala, se lokavo približevala, molče postajala in se prilizovala, a bilo je vse zaman. V odločujočem trenutku je kobila vselej zarezetala, dvignila glavo in se pognala dalje.

Ko se je mračilo, je kobila izginila dvojčkoma izpred oči. Ostala sta sama daleč, daleč v gozdu, da nista vedela, kaj naj storita. Nista se upala domov. Utrujena in razočarana sta sedla pod star hrast. Izpregovorila je Lenka:

(Dalje)



Za ugankarje

Križanka

Vodoravno: 1. Prvi slovenski roman (izšel 1.1866.). 7. Ognjenik v Italiji. 8. Brez njega ne zraste nobena rastlina. 9. Latinsko ime roparske živali (hkratu moško krstno ime). 10. Predlog. 12. Dodatek k jedi za izboljšanje okusa. 13. Moško krstno ime + nastanejo iz ognja. 16. Hrana za živino. 17. Visoka karta. 19. Država na jugovzhodu Azije. 20. Časovni prislov. 21. Železniška proga in cesta ga poznata. 22. Očetov najbližji sorodnik.

1	2	3				4	5	6
7						8		
9			10	11		12		
13			14			15		
			16					
17	18		19					20
21								22

Navpično: 1. Odposlanec (tujka). 2. Domnevna snov, ki baje napolnjuje vesoljstvo. 3. Material s slovensko besedo. 4. Glas pri udarcu po lesu. 5. Bog ljubezni. 6. Iznajdba novejšega časa za pogovor. 10. Napis na križu. 11. Doba mrazu. 14. Ime neke črke. 15. Kadar nimaš nikogar zraven sebe. 18. Oblika pomožnega glagola »biti«. 20. Oziralni zaimek.

Posetnica

LAZAR DIMAK

SEVNICA

Iz imena tega gospoda ugani, kakšen obrtniški obrat ima.

Zlogovnica

- = glagol, ki ima opravka z brki
- = obrtnik, ki reže brke
- = delavec pri turščici
- = pastirska pesem (iz grščine)
- = velik črn ptič
- = prihod Kristusa
- = je potrebna za živino
- = nedoločen zaimek
- = lahek strup je takš'n

Kakor pike povedo, šteje vsaka gorna beseda po šest črk. Sestavi te besede iz nastopnih zlogov: ad, bri, bri, e, ga, kar, kar, klo, kro, lič, lja, ma, men, o, o, ste, šen, tak, ti, vec vent. Ko imaš besede prav uganjene, morajo začetne in tretje črke besed od vrha navzdol pokazati znan pregovor.

Skrit pregovor

Eva, luna, kita, ptica, čila, skuha, upaj, šele, tiger, joče.

V vsaki besedi prečrtaj pravi zlog, pa se ti bo odkril star pregovor.

Čarobni kvadratik

1.	a	a	g	i
2.	i	k	l	l
3.	l	m	o	o
4.	o	o	r	r
	1.	2.	3.	4.

Vodoravno in navpično: 1. Sredstvo za umivanje. 2. Slovansko moško krstno ime. 3. Mnogo slovenskih krajev se tako imenuje. 4. Stara ploskovna mera.

Stopnice

a a a
a a a a i
a a e i i
j l m m m m
n o r r š t t

Sestavi iz teh črk štiri ženska krstna imena in eno moško. Dolga morajo biti, kakor

so vrste gori dolge. Prve črke teh imen, postavljenih po dolžini gornih vrst, dajo starorimljansko ime slovenskega mesta.

*

Rešitve ugank iz prejšnje številke. Križanka: Vodoravno: 1. Metlika. 7. Amor. 8. up. 9. Rab. 10. smo. 11. rok. 12. kip. 13. ona. 14. ael (Lea). 15. les. 16. Lot. 18. tri. 20. in. 21. smuk. 22. noč + rasa. Navpično: 1. Marko Pohlin. 2. Ema. 3. Tobruk + alt. 4. l. r. 5. kum. 6. apostol + Lika. 10. skop + astma. 17. ono. 19. Rus. 21. s. r. K v a d r a t: 1. traktor. 2. trapist. 3. kričica. 4. Beograd. 5. prišlek. 6. Novačan. 7. ribolov. Zlogovnica: Zora, Olga, Roza, Ana, Nada — Zoran. Skrit izrek: Mladost je norost, čez jarek skače, kjer je most. E n a č b a: Josip, Jera — era, ulica — lica, rosa — osa, čar — ar, ikra — kra, č: Josip Jurčič.

Obnavljajte naročnino!



× **Živilske nakaznice so poznali že pred 3000 leti.** Ljudje v večini mislijo, da so se pojavile živilske nakaznice šele med prvo svetovno vojno. Toda iz starih kitajskih spisov je razvidno, da segajo začetki živilskih nakaznic zelo daleč. Živilske nakaznice so stare že okrog 3000 let. Bilo je leta 1100. pred Kristusovim rojstvom, ko so na Kitajskem prvič odredili strogo nadzorstvo na živilskem trgu in pravično razdelitev riža kot najvažnejšega živila Kitajcev. V vojni med Čusi in Čangsi je odredil kitajski cesar prvič, ko je poplava uničila večino riža, stroge ukrepe za enakomerno razdelitev starih zalog riža. Živilske nakaznice, ki so se pojavile ob tej priliki prvič, seveda niso bile take, kakršne imamo zdaj. Pa tudi stari Grki so poznali nakaznice za živila. Med peloponeško vojno od leta 431. do 401. pred Kristusovim rojstvom je pretela Atenam lakota in potrebno je bilo strogo razdeljevanje živil. Vsak prebivalec mesta je dobil marmornato ploščico in vsak nakup je bil zabeležen z zarezo. Ohranila so se tudi poročila, iz katerih je razvidno, da so morale atenske gospodinje stati v dolgih vrstah in čakati na živila. Živahne atenske gospodinje večkrat niso bile zadovoljne s čakanjem. Pripetilo se je, da so uporabile marmornate ploščice za vse kaj drugega, samo ne za pravično razdelitev živil. Kaj rade so se z njimi obmetavale, kadar so si skočile v lase.

× **Smrt starega slavnega ruskega pisatelja.** V Parizu je umrl slavni ruski pisatelj Dimitrij Merežkovski, star 75 let. Njegova dela, prevedena v vse svetovne jezike, so imela velik uspeh. Zelo znano je med drugim njegovo delo »Leonardo da Vinci«, ki ga imamo prevedeno tudi v slovenščini.

× **158 stoletnikov na Bolgarskem.** Bolgarski list »Zdravje in veselje« piše, da živi na Bolgarskem 158 ljudi, ki štejejo nad 100 let. Če je to res, imajo Bolgari višek v starosti. V Italiji, kjer je število stoletnikov tudi razmeroma visoko, živi 41 stoletnikov. Portugalska in Letonska sta na drugem in tretjem mestu za Bolgarijo. Med 158 bolgarskimi stoletniki je 85 moških in 73 žensk, medtem ko v drugih deželah dosežejo višjo starost navadno ženske. 121 bolgarskih stoletnikov živi na deželi. 37 pa v mestih. Kot zanimivost je omeniti še to, da je 15 izmed njih že tretjič dobilo zobe. Bajne nekaj izmed teh stoletnikov tehtajo po 31 do 35 kg.

× **Strojvodja je izgubil vlak.** Čudno presenečenje so doživeli ljudje, ki so na postaji San Mamedeju na Portugalskem nedavno čakali na vlak, ki bi se bil moral pripeljati iz Lizbone. Že je bilo dano znamenje, da vlak prihaja, in že so se začeli ljudje prerivati, da bi čim prej prišli do vlaka. Začuden pa so pogledali drug drugega, ko so opazili, da jo puha na postajo samo lokomotiva brez vagonov. Ko se je lokomotiva usta-

vila, je tudi strojvodja na žalost moral ugotoviti, da je nekje med potjo izgubil vlak, ne da bi bil kaj opazil. Ko so šli potem vlak iskat, ga ni bilo treba dolgo iskati. Od stroja se je bil odpel dober kilometer od postaje San Mamedeja.

× **Osemdesetletnik zna 35 jezikov.** Iz Prage poročajo, da je tam praznoval te dni svojo 80letnico duhovni svetnik Alojzij Koudelka. Izredni mož prevaja iz 35 tujih jezikov. Vsega skupaj je prevedel raznih del že za 50.000 tiskanih strani. Slovci pa ne samo zaradi svojega velikega znanja, temveč tudi zaradi redke sebičnosti: za vse svoje prevode ni računal niti novčiča.

× **Na Švedskem so begunci iz raznih držav.** Švedski minister za socialno politiko je izjavil, da je zdaj na Švedskem več kot 7000 pribeglih tujcev raznih narodnosti. Na Švedskem velja načelo, da nobenega tujca, ki je pribežal na švedsko ozemlje, ne zavrnejo čez mejo. Vsi pa so pod policijskim nadzorstvom in se ne smejo približati pristaniškim napravam in vojaškim okrajem. Kakšnih 100 pribeglih so zaradi sumljivega političnega udejstvovanja v preteklosti spravili v koncentracijska taborišča. Iz enega izmed teh taborišč jih je v zadnem času precej pobegnilo.

× **Kitajski zdravnik, ki z največjim uspehom zdravi kadilce in pijance.** Neki kitajski zdravnik, ki živi v Jokohami na Japonskem, je baje iznašel posebno uspešno zdravilo za tiste, ki so se preveč vdali raznim mamilom, alkoholu in kajenju. Pravijo, da te vrste bolniki, če jih dobi v roke ta Kitajec, ozdravijo že v enem tednu. Poskuse s tem zdravilom so delali v neki japonski bolnišnici in so se baje sijajno obnesli. Žal ne povedo, kakšno je to čudovito zdravilo.

× **Kako bi človek lahko doživel tristo let.** Znanstvenik dr. Aleksej Carrel v Budimpešti je izjavil novinarjem, da bi lahko človek doživel tri ali celo štiri sto let, če bi lahko prekinil svoje življenje za nekaj časa v rednih presledkih. Znanstvenik je menil, da bo nekoč mogoče zaustaviti razvoj človeškega telesa z mrazom, in to za določeni čas, nato pa bi se spet lahko obudil k življenju.

× **Kravam prirejajo godbo, da dajejo več mleka.** Na Švedskem so v nekih državnih hlevih naredili nenavadne poskuse. Ugotoviti so hoteli, ali je res, da imajo krave več mleka, če pred krmljenjem poslušajo glasbo. Poročilo iz Stockholma pravi, da se je pri poskusih omenjena trditev izkazala za resnično. V hlevih so postavili radijske zvočnike in med pokladanjem krme navijali najraznovrstnejšo godbo. Uspeh je bil ta, da je vsaka izmed tistih krav, s katerimi so delali ta čuden poskus, imela na dan po 200 gramov mleka več ko po navadi.

Maurijeva:

Živa in mrtva

Roman

1.

Bog vedi, kako bi bilo poteklo življenje Irene Orbinijeve, če bi gospa Van Hopova ne bila tako zelo radovedna. Kar smešno je, kako je Irenino življenje kakor na nitki viselo na tej poglavitni lastnosti stare gospe.

Ze nekaj let je hodila bogata Američanka Van Hopova v San Remo. Stanovala je redno v hotelu »Modrem bregu«, kjer je bilo razen igre bridgea njeno glavno opravilo v tem, da je trdila o vseh znamenitejših gostih, ki so prihajali v hotel, da so to njeni dobri prijatelji, pa čeprav jih je srečala le enkrat v življenju in še takrat kje na poštne uradu. V hotelu si je prilastila izključno pravico do divana v pritličnem salonu med pisarno in jedilnico. Tam je po obedu pila kavo, in vsi, ki so prihajali ali odhajali, so morali mimo nje. Ob prihodu v Evropo si je bila najela mlado družabnico Ireno Orbinijevo, katero je rada pošiljala k novim gostom po kakšno knjigo ali časopis ali po naslov kakšne trgovine v mestu — da je tako navezovala nova znanstva.

Tistega nepozabnega popoldneva je gospa Van Hopova spet sedela na divanu v pritličnem salonu in premišljala, kako bi se najbolje polastila nove žrtve. V hotel je prispel nov gost. Pri kosilu je tako naglo pospravila sadje, da je bilo očitno, da hoče prej končati kosilo kakor novi gost, da bo lahko brž sedla na divan in ga tam pričakala. Obrnila se je k Ireni:

»Brž skočite v mojo sobo in mi prinesite radno nečakovo pismo! Tistega s fotografijami, ki mi ga je bil poslal s poročnega potovanja!«

Bojni načrt je imela torej že pripravljen. Tokrat se bo poslužila nečaka. Ni bilo prvič, da je morala Irena kakor kakšen komediantov pomočnik znositi na oder potrebno šaro, potem pa tiho in mirno čakati nadaljnjih navodil.

Irena je našla pismo v predalu pisalne mize; ko pa je prišla dol, je opazila, da je novi gost že šel iz jedilnice in da gospa Van Hopova sploh ni čakala nanjo v strahu, da se ji ne bi izmuznil. Ko je šel mimo, se mu je kratko in malo predstavila. Zdaj je že sedel poleg nje na divanu. Molče ji je Irena podala pismo. Gospod je naglo vstal, a gospa Van Hopova je malomarno zamahnila z roko proti Ireni in zamrmrala njeno ime.

»Gospod Paštrović bo popil z menoj kavo. Recite natakarku, naj prinese še eno skodelico!« Govorila je z malomarnim naglasom, da pokaže, kako je Irena mlado, čisto nepomembno bitje, ki ga sploh ni treba pritegniti v razgovor. Novi znanec pa na veliko presenečenje obeh žensk ni sedel na divan, temveč je še naprej stal; pokimal je natakarku in rekel:

»Oprostite mi, da vam ugovarjam — oba bosta pili kavo z menoj!«

Se preden se je Irena dobro zavedla, je novi gost že sedel na njenem trdem stolu, ona sama pa na divanu poleg gospe Van Hopove.

Za trenutek je preletela obraz gospe Van Hopove nejevolja, vendar se je hitro obvladala, zamahnila s pismom proti gospodu Paštroviću in zaklepetala:

»Takoj sem vas spoznala, kakor hitro ste stopili v jedilnico. Rekla sem si: Moj Bog, saj to je gospod Paštrović, prijatelj mojega Alfreda; moram mu pokazati slike mojega Alfreda in njegove ženice s poročnega potovanja. Tukaj so! Tole je Dora! Ali ni očarljiva? Alfred je ves nor, to si lahko mislite. Takrat, na tisti večerji, kjer sem vas prvič srečala, je še ni poznal. Pa Vi se gotovo ne spominjate več takele stare ženske, kakršna sem jaz, kaj ne?«

Pri teh besedah je gospa Van Hopova izvažljivo pogledala svojega sosedo.

»O pač, zelo dobro se Vas spominjam,« je dejal Paštrović in ji ponudil cigareto. Gospa Van Hopova je za trenutek utihnila.

Irena si je boječe ogledala novega gosta. Zdelo se ji je, da spada nekam v srednji vek, v mesto ozkih uličic in visokih zvonikov. Podooben je bil sliki »neznanega plemiča«, ki jo je bila nekoč videla.

Medtem sta gospa Van Hopova in novi znanec živo nadaljevala svoj pogovor.

»Ne, tudi pred dvajsetimi leti ne,« je pravkar dejal Paštrović. »Nikoli me ni zabavalo, hoditi po svetovnih letoviščih.« Slišala je, kako se je gospa Van Hopova vsa srečna zasmejala in rekla: »Če bi imel moj Alfred takšen dvorec, kakor je Vaš, se najbrže tudi ne bi potepal po svetu. Pravijo, da je pri Vas v Dalmaciji pravi raj.«

Utihnila je in čakala, da se bo njen znanec zasmejala, on pa je mirno kadil in Irena je opazila, kako se mu je čelo nalahno nagubalo. Čutila je, kako ji sili kri v glavo. Premlada je bila, v tem je bila vsa njena nesreča. Če bi bila starejša, bi ujela njegov pogled, se mu razumevajoče nasmehnila, tedaj bi vsiljivo vedenje stare gospe postalo skrivna vez med njima. Tako pa se je le sramovala in trpela.

Najbrže je razumel njeno zadrego, ker se je obrnil k njej in jo ljubeznivo vprašal, ali ne bi pila še eno kavo. Ko je odkimala, je čutila, da jo novi znanec vprašujoče opazuje.

»Jaz ostanem zvesta San Remu,« je rekla gospa Van Hopova. »Kaj pa je Vas privedlo sem? Vi niste stalen gost tega kraja. S čim se boste kratkočasili, z golfom?«

»Nisem se še odločil,« je odvrnil. »Kar v naglici sem odšel z doma.«

Pri teh besedah so se v njem očitno zbudili nekakšni spomini, ker se mu je obraz pomračil. Gospa Van Hopova je klepetala dalje, kakor bi bila slepa in gluha.

Sklonil se je nad pepelnik in ugasnil cigareto. Irena Orbinijeva pa je prebrala v njegovih očeh nekakšno nerazumljivo izpremembo, kakor bi se bilo za trenutek prikazalo v njih nekaj neznanega, neizrečenega.

»Da,« je ponovil, »šel sem z doma, ko je tam najlepše.«

Prišel je sluga in povedal gospe Van Hopovi, da jo čaka njena šivilja.

Gospod Paštrović je hitro vstal.

»Ne bi vas rad zadrževal. Moda se dandanes tako hitro menja, da bi se utegnili izpremeniti, še preden pridete v svojo sobo.«

Ni čutila ostrine v njegovih besedah, ki jih je smatrala le za ljubko šalo.

»Srečna sem, da sem vas našla tu, gospod Paštrović,« je rekla, ko so šli proti dvigalu. »Morate priti kdaj k meni na požirek česa sladkega.«

»Zelo žal mi je,« je odvrnil, »toda jutri se najbrže odpeljem in ne vem, kdaj se vrnem.«

»Upam, da so vam dali udobno sobo. Vam je sluga že izpraznil kovčege?«

To je bilo že neposredno vtikanje v tuje zadeve. Irena je videla na njegovem obrazu, kaj si misli o stari dami.

»Nimam sluge s seboj,« je rekel mirno. »Bi mi jih morda ne hoteli izprazniti vi?«

Zdaj jo je zadel v živo. Gospa Van Hopova je zardela in se bedasto nasmehnila:

»O — jaz — hm — mislim, da bi...« je mrmrala, naenkrat pa se je obrnila k Ireni:

»Vi bi lahko pomagali gospodu Paštroviću, če bo kdaj kaj potreboval.«

Za trenutek so vsi trije utihnili. Gospod Paštrović je malce posmehljivo motril ženski.

»To bi bilo sicer zelo ljubeznivo od Vas,« je dejal, »a jaz se rajši držim starega gesla, ki pravi, da najbolje potuje tisti, ki potuje sam.«

Obrnil se je in šel, ne da bi čakal na odgovor.

»Malo čudno se mi zdi to njegovo vedenje,« je rekla gospa Van Hopova. »Mislite, da se je le šalil? Moški so včasih res čudni, da jih ne moreš razumeti... Mimogrede, dragica, Vas moram opozoriti, da ste se prejle malo preveč

vtikali v pogovor. Hoteli ste celo imeti glavno besedo. Moškimi tako vedenje ni nič kaj všeč.«

Irena ji ni odgovorila na ta povsem neopravičen očitek, temveč je brez besede šla v svojo sobo. Molče je sedla na posteljo in se zagledala skozi okno. Sonce je bilo še visoko, a pihal je hladen veter. Čez pol ure se bo začelo pri gospe Van Hopovi kvartanje. Mislila je na pepelnike, ki jih bo morala prazniti. Vzela je z mize papir in svinčnik in začela risati obraz — bled profil z orlovim nosom in zamišljenim pogledom...

Nekdo je potrkal in vstopil je natakarkar s pismom v roki.

»Gospa je v spalnici,« je dejala Irena, natakarkar pa je odvrnil, da je pismo za njo. Ko je strgala ovoj, je našla v njem listek z enim samim stavkom:

»Prosim Vas za oprostitev, da sem bil danes opoldne tako grob.«

To je bilo vse; nobenega naslova, nobenega podpisa.

»Ali naj počakam odgovor?« je vprašal natakarkar.

»Ne, hvala,« je dejala Irena.

Ko je natakarkar šel, se je vrnila k svoji sliki, ali risanje je zdaj ni nič več veselilo.

2.

Naslednega jutra se je gospa Van Hopova prebudila z bolečino v grlu in z vročino devetindeset stopinj. Irena je telefonirala po zdravnika. Prišel je kmalu in ugotovil hripavo. Priporočil je bolnici, naj si najame bolničarko. Gospa Van Hopova ni oporekala, ugajalo ji je, da bo s svojo boleznijo zbudila poplah po hotelu, veselila pa se je tudi obiskov in rač. Dolgočasiti se je že začela v San Remu.

Ko je bolničarka prišla, je gospa Van Hopova vsa srečna odpustila Ireno. Visoko podprta je ležala v postelji in Irena se je skoraj sramovala, da ji je bilo tako lahko pri srcu, ko je telefonirala prijateljicam in prijateljem, da je gospa Van Hopova zbolela, naj je torej nocoj nikar ne pričakujejo. Potem je šla v jedilnico. Bilo je dobre pol ure pred splošnim kosilom. Nadejala se je, da bo jedilnica še prazna. In res je bilo tako, le pri sosedni mizi je sedel — gospod Paštrović.

Irena je bila prepričana, da je že odpotoval. Brez dvoma je kosil ob tej uri edinole zato, da bi se izognil srečanju z njima. Znašla se je v položaju, na kakršnega ni bila niti najmanj pripravljena. Z očmi, uprtimi naravnost predse, je prišla do svoje mize. Ko pa je sedla, je prevrnila vazo z rožami. Voda je stekla po mizi in se ji pocedila na krilo. Natakarkar je bil nekje na drugem koncu jedilnice in ni videl, kaj se je zgodilo. A v tistem trenutku je že stal ob njej sosed s suhim ptičem v roki.

»Ne morete vendar sedeti tu za mizo z mokrim ptičem,« je dejal osorno.

»To me niti najmanj ne bo motilo, danes sem tako sama,« mu je odvrnila.

Nič ni rekel na to. Medtem je že priteknel natakarkar in začel brisati mizo.

»Pustite to,« ga je prekinil Paštrović. »Prinesite rajši še en krožnik na mojo mizo. Gospodična bo jedla z menoj.«

Osuplo ga je pogledala:

»Ne, ne, tega res ne morem!«

»Čemu ne morete?« je vprašal.

Skušala je najti kakršnokoli opravičilo. Vedela je, da mu ni prav nič do njene družbe, in da jo je povabil le iz gole vljudnosti.

»Prosim vas,« mu je naposled kar odkrito povedala, »ne silite iz gole vljudnosti v mojo družbo. Zelo ste ljubeznivi, a meni bo kar dobro tu, samo da natakarkar obriše mizo.«

»Pa saj vas ne vabim iz vljudnosti,« je trdil. »Res bi me veselilo, če bi hoteli obedovati z menoj. Prosil bi vas tega tudi, če bi ne bili tako nespretno prevrnili te vaze.«

Sedla sta za mizo. Dal ji je jedilni list, sam pa je jedel dalje, kakor da se ni prav nič zgodilo.

Nekaj neprisliljenega je dihlo iz njega. Irena je čutila, da bi lahko sedela z njim tako brez vsake besede, ne da bi jo to najmanj motilo.

»Kaj pa je z vašo prijateljico?« je vprašal čez trenutek.

(Dalje)



* Dva nova romana se začneta v današnji številki »Domovine«. Oba bosta napeta in bosta do konca budila zanimanje naših bralcev in bralk. Povejte vsem svojim prijateljem in znancem, ki še niso v vrstah naših bralcev, naj se zdaj hitro naroče, ker še lahko dobijo to številko. Naj se naroče kar z dopisnicami na naslov: Uprava »Domovine«, Puccinijeva ulica 5, Ljubljana. Poslali jim bomo hkratu s prvo številko položnice. List stane četrtletno le 4.50 lire. Dalje opozarjamo na božično številko, ki bo prav lepa. Naj je ne zamudijo. Naj torej hitro naroče, da bodo imeli tudi to številko. — Prosimo vse, ki še dolgujejo naročnino, da se brez oklevanja spomnijo svoje častne dolžnosti do lista, ki jim je vse leto prinašal obilo zabavnega in poučnega štival!

* GILL je obdaroval otroke. Po Ducejevem naročilu, da je treba delati med narodom, je Eksclenca Grazioli kot zvezni poveljnik GILL posvetil pozornost o priliki praznika sv. Miklavža otrokom v zavetiščih. Po vsej Italiji velja za praznik mladine dan sv. Treh kraljev. Tudi v Ljubljanski pokrajini je zvezno poveljstvo GILL že ukrenilo vse priprave, da bi na ta dan vsak otrok prejel po en dar. Ker pa je tu v veljavi praznik sv. Miklavža, je zvezno poveljstvo hotelo, da se ob tej priliki ne veselijo samo otroci bogatejših rodbin, marveč tudi ubožnejših družin in taki otroci, ki nimajo staršev. Te dni je podpoveljnik GILL v spremstvu pokrajinske poverjenice ženskih fašijev gospe Vecchijeve, pokrajinske podpoverjenice gospe Cassanijeve in nekaterih funkcionarjev zveznega poveljstva razdelil darove, ki jih je Visoki komisar v imenu Duceja namenil otrokom po zavetiščih. Po vseh zavetiščih v Ljubljani, ki jih je osem, so otroci priredili svečan sprejem profesorju Cassaniju in njegovim spremljevalkam. Ko so odprli velike zavoje, je bilo mnogo veselja. Najprej so darove prejeli otroci, ki so vpisani v GILL. V vsakem zavetišču je bil zvezni podpoveljnik naprošen, da se zahvali Visokemu komisarju za izkazano dobroto.

* Važna okrožnica Prehranjevalnega zavoda. Prehranjevalni zavod opozarja prebivalstvo, da je razposlal občinam preskrbovalnim uradam v Ljubljanski pokrajini okrožnico, ki zajema vse njegove glavne odločbe v zadevi prehrane in obenem prinaša nove. Ta okrožnica poenostavlja način razdeljevanja in objavlja nove odločbe, ki naj bi prinesle več vneme v izpolnjevanju prehranjevalnih predpisov in podvrgele strogemu nadzorstvu odnos vsakega posameznika do njih. Okrožnica bo ostala nabita skozi 15 dni na občinskih deskah. Prebivalstvo pokrajine je vabljeno, naj vzame ta na znanje, da se lahko natančno pouči o dolžnostih, ki jih nalaga, in o posledicah morebitnih prekrškov. — Prehranjevalni zavod Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino.

* Izredni komisar za upravo hranilnic in posojilnic na Kočevskem. Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je imenoval izrednega komisarja za Hranilnico in posojilnico v Kočevju in za nekatere druge manjše hranilnice in posojilnice okrožja, iz katerega se izseljujejo Nemci. Komisar prevzame vse posle rednih upravnih organov in mu je naloga, da pregleda gospodarsko stanje in ukrene, kaj je treba za poznejšo ureditev ali za morebitno opustitev zavodov v zvezi z izselitvijo tamkajšnjih Nemcev. Izredni komisar je imenovan pri Hranilnici in posojilnici v Kočevju, iste posle pa upravlja tudi pri hranilnicah in posojilnicah v Črmošnjicah, Kočevski Reki, Stari Cerkvi, Dragi, Spodnem Logu in Starem Logu. Komisar je fašist Petito Antonio di Domenico.

* Komisija za pregled cenika zdravil. Glede na naredbo o ustanovitvi komisije za pre-

gled in dopolnjevanje cenika zdravil in po zaslišanju Lekarnarske zbornice, kolikor se je tiče, je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino imenoval naslednje gospode za člane te komisije: Maver Stanislav, ravnatelj tvrdke Salus, dr. Drobnič Ivan, Bakarčič Gvidon, dr. Kmet Stanko, Jurij Marij Piccoli in Trnkoczy Josip.

* Cene koles morajo biti izobešene. Ministrstvo za korporacije je odredilo, da morajo biti v vseh trgovinah s kolesi in njih sestavnimi deli od 15. t. m. naprej cene izobešene na vidnih mestih. Te cene se morajo sporočiti tudi korporacijskemu svetu.

* Ukrepi glede delovanja šolskih kuhinj. Te dni so se v Črnomlju sestali načelniki krajevnih podpornih centrov in šolski upravitelji iz vsega okraja. Zborovanje sta vodila okrožni nadzornik inž. Emil Cascanego in načelnik podporna urada zveznega poveljstva GILL. Na zborovanju so bili izdani podrobni ukrepi glede delovanja šolskih kuhinj GILL v tej zimi. Podana so bila tudi podrobna navodila za njih ureditev.

* Lep znesek za pospeševanje rojstev in porok. V septembru in oktobru je bilo podeljeno 2940 poročnih nagrad v skupnem znesku 6,061.400 lir in 11.757 nagrad za rojstva v skupnem znesku 12,903.010 lir. Od 1. marca l. 1935., ko so se začele te nagrade podeljevati, pa do 31. oktobra l. 1941. je bilo zanje potrošeno skupno 571,755.474 lir.

* Dodatni obrok kruha za noseče žene. Na pristojnem mestu so povedali, da dobijo matere, ki so dovršile peti mesec nosečnosti, dodatni obrok dnevno 100 gramov kruha ali ustrežajočo količino krušne, odnosno turščične moke, vse do poroda. Preskrbovalni uradi bodo izdajali nakazila na ta obrok za ves mesec na podlagi posebnih potrdil, katerih obrazec se dobi brezplačno na vsaki občini (v Ljubljani v Mestnem preskrbovalnem uradu, Mestni dom, II. nadstropje, vhod s Streliške ulice). Potrdilo izpolni babica ali zdravnik, potrdi pa ga okrajni zdravnik. To potrdilo velja potem za ves čas do poroda.

* Odgoditev popolnitve zdravniške fakultete na ljubljanskem vseučilišču. Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je odredil, da se postopno otvarjanje tečajev na zdravniški fakulteti Ljubljanskega vseučilišča, določeno s pravilnikom bivšega jugoslovenskega prosvetnega ministrstva, odloži zaradi vojnega stanja na nedoločen čas.

* Blag vzgojitelj je preminul. Na svojem domu v Ljubljani je umrl g. Anton Turk, šolski upravitelj v pokoju in posestnik. Rajniki je bil odličan vzgojitelj otrok. S hvaležnostjo se ga spominjajo nekdanji učenci na njegovih službenih mestih v Orehku pri Postojni, pri Sv. Križu pri Litiji, v Dolu pri Ljubljani in na Drenovem griču pri Vrhniki. Za njim žaluje soproga, sin in dve hčeri. Pokojniku lep spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

* Smrt uglednega obrtnika. V Novem mestu je umrl v 61. letu čevljarji mojster gosp. Ivan Adam. Bil je ugleden predstavnik obrtniškega stanu v Novem mestu. Vdovi in sinovom naše sožalje, pokojnemu pa bodi obranjen lep spomin!

* Štirje izmed na smrt obsojenih pomiloščeni v dosmrtno ječo. Te dni se je končala v Trstu pred posebnim sodiščem razprava proti 60 obtožencem, obtoženim napadov proti edinosti in nedotakljivosti države s strahovalnimi dejanji. Zaradi pomanjkanja dokazov so bili štirje čisto oproščeni, delno so bili oproščeni v nekaterih točkah obtožnice trije in v smislu zakonskih odredb je bila kazen zmanjšana 22. Na smrt je bilo obsojeno devet obtožencev, ostali pa na poldrugo do 30 let ječe. Na smrt obsojeni so bili: dr. Leopold Čermelj, Viktor Bobek, dr. Anton Ščuka, Ivan Ivančič, Franc Kavš, Simon Kos, dr. Teodor Sardoč, Ivan Vadnal in

Josip Tomažič. Vsi so vložili prošnje za pomilostitev. Smrtna kazen je bila spremenjena v dosmrtno ječo dr. Leopoldu Čermelju, dr. Antonu Ščuki, Francu Kavsu in dr. Teodorju Sardoču. Ostali na smrt obsojeni komunistični strahovalci so bili v nekem kraju blizu Trsta usmrčeni.

* Usoden padec iz lokomotive. Strojevodja novomeške glavne postaje Jože Kastelic je nedavno pred Semičem padel pri opravkih na lokomotivi iz drvečega vlaka. Prepeljan v črnomeljsko bolnišnico, je umrl za hudimi poškodbami. Bil je zaradi vedrega značaja in iskrenega tovarštva zelo priljubljen. Zapustil je ženo in dva nepreskrbljena otroka. Ohranili mu bomo blag spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

* Močan vihar ob Kolpi. Kraje okoli Starega trga ob Kolpi je doletela huda neželja. Na praznik se je pooblačilo in je začelo deževati. Nenadno je zapihal močan jug in se razbesnil v divji vihar. Odnášal je strehe s hiš in gospodarskih poslopij in podiral drevje. Posebno je trpela vas Predgrad. Najbolj je prizadet posestnik Veber Jože.

* Smrtna obsodba v Ljubljani. Kakor poroča »Jutro«, je vojaško sodišče druge armije obsodilo na smrt Mihelčiča Josipa iz Vavpčje vasi, ker je na ozemlju Semiča in drugod ustanovil in vodil oboroženo tolpo z namenom, da bi ogražal varnost in nedotakljivost italijanske države, ker je na polju pri Semiču nosil avtomatsko pištolo, puško, naboje in bombo in ker se je (2. novembra) na polju pri Semiču udeležil oboroženega spopada z italijanskimi četami, pri katerem sta bila ubita dva vojaka. Sodba je bila izvršena 9. t. m.

* V duševni zmedenosti je skočila v vodo. Frančiška Tankova v Ribnici je bila že dalje časa bolna in zaradi bolezni duševno zmedena. Varoval jo je njen mož. Ko pa se je te dni za nekaj trenutkov odstranil od nje, je v zmedenosti skočila iz hiše in padla v naraslo Bistrico, kjer je utonila. Rajnka z pušča moža in dva nepreskrbljena otroka. Blag ji spomin!

Iz Trsta in Gorice

Prihod novega kvestorja v Gorico. V kratkem prispe v Gorico novi kvestor komendant Cricchio, dozdašnji kvestor v Trapani na Siciliji.

Sprejemba v poveljstvu goriškega gozdarstva. Vrhovni poveljnik gozdne milice general Agostini, ki je bil vrsto let vodja goriškega gozdnega ravnateljstva, je določen za drugo visoko službo. Za vrhovnega poveljnika gozdne milice je imenovan Chierici, prefekt iz Pulja.

Čepovan je dobil novega župana. Za župana v Čepovanu je bil s kraljevim odlokom imenovan fašist Giovino Zabal.

Polnočnica bo podnevi. Goriški nadškof je izdal okrožnico, v kateri odreja: Ker se radi zatemnitve ne smeje v noči od 24. do 25. t. m. odpreti cerkve, da bi se v njih opravila polnočnica v čast rojstvu našega Odrešenika, naj se bere ta sv. maša v popoldanskih urah 24. t. m. in naj se uredi tako, da bodo cerkveni obredi zaključeni že pred časom zatemnitve. V Gorici naj se v vseh cerkvah berejo te božične maše tako, da bodo končane pred pol osmo, ko bo slovesna sv. maša v stolnici.

Povratniki iz Afganistana na poti skozi Trst. Nedavno je prispela v Trst skupina italijanskih rojakov, vrnivših se iz Afganistana. Na glavni postaji, kamor so se pripeljali z reškim brzim vlakom, so jim fašistični predstavniki priredili prisrčen sprejem. Pot iz Afganistana v domovino je trajala 42 dni.

Dan matere in otroka. Tudi letos bomo 24. decembra obhajali dan matere in otroka, ki bo posvečen družinam s številnimi otroki. Prav tako se bodo letos na ta dan iz vsake pokrajine zbrala v Rimu pri predsedniku vlade po dva para staršev s številnim naraščajočim. Letos je bilo določeno, da se ta dva para izbere izmed obrtnega stanu. Na Goriškem sta bila izbrana in bosta šla v Rim: Josip in Ivana Novak iz Idrije in Ivan in Katarina Škodnik iz Kanala. Novak je po poklicu krojač in ima devet otrok, ki so vsi živi. Škodnik je mlinar in ima osem otrok; tudi ti so vsi živi.

Ustanovitelj nabrežinske kamenarske industrije je preminil. Pred dnevi je umrl v Nabrežini v starosti 75 let g. Anton Radovič, posestnik in industrijec. Pokojnik je bil mož podjetnega duha in vzoren gospodar. Ze v zgodnjih letih se je začel baviti s kamenarsko industrijo, ki se je pod njegovim večjim gospodarjenjem razmahnila v veliko kamnoseško podjetje. Blag mu spomin, preostalom pa naše sožalje!

Smrt na zlati poroki. V Galopinovi družini v Trzicu pri Trstu sta 74letni kmečki gospodar Ivan Galopin in njegova štiri leta mlajša žena Uršula praznovala zlato poroko. Po cerkvenem opravilu je bilo na njenem domu domače slavlje. Sredi veselja pa je sivolasemu možu nenadno prišlo slabo, nagnil se je na mizo in po nekaj minutah preminil. Veseli dogodek je moža tako vznemiril, da ga je zadela kap. Blag mu spomin!

V visoki starosti 85 let je preminula v Kozini pri Trstu ga. Alojzija Rapotceva, rojena Tancetova. Rajnka je bila dobra žena. Zapušča številne otroke in vnuke. Blag ji spomin!

Kupčija z vinom. Pred dnevi je imel v Gorici pokrajinski odbor za nadzorstvo in ureditev cen sejo, kateri je predsedoval pokrajinski tajnik Molino. Na seji so bili glede vina sprejeti nastopni sklepi: Cena v kleti 210 lir za hektoliter, doma »pod vejo« z užitnino vred 3.05 lire, v neposredni prodaji rabniku izven domače vasi 3.35 lire liter, v prodaji rabniku preko trgovca 3.60 lire liter. Te cene veljajo za tako imenovano navadno vino (vino comune), ki ima 10 stopinj alkohola. Za vsako stopinjo več ali manj se cena zviša ali zniža za 21 stotink. Cene za prodajo na debelo pri vinskih trgovcih, cene za vino v steklenicah, cene za vino v gostilnah in naposled cene za tipična vina na tej seji niso bile določene. Gostilničarji točijo vino, staro in novo, po starih cenah po 5.60 lire do 6 lir za liter. Ker vprašanje vinskih cen še ni dokončno rešeno, je kupčija z vinom mrtva. Vinogradnikom so določene cene prenikne, trgovci in gostilničarji pa višjih cen ne nudijo, ker ne vedo, po čem bodo smeli prodajati in točiti. V Tržaški in Reški pokrajini so že določene cene, po katerih se smejo vina točiti v javnih obratih. Na Tržaškem je za navadno vino v gostilnah določena cena 4.40 lire liter, a specialna vina in vina v steklenicah imajo primerno višje cene.

Starček se je ponesrečil. Na Gočah v Vipavski dolini se je smrtno ponesrečil Franc Fabčič, po domače Tončekov oče. Dočakal je visoko starost 84 let. Bil je najstarejši Gočan. Blag mu spomin!

Iz Gorenjske

Novi koroški okrožni vodja (Gauleiter) dr. Rainer je obiskal svoj rojstni kraj Št. Vid ob Glini. Sprejeli so ga s streljanjem iz topičev. Svečani sprejem je bil na rotovžu. V svojem govoru je dr. Rainer naglašal, da bo nadaljeval delo po zgledu svojega prednika Franca Kutschera.

Prva nemška pevka v Gorjah je bila nedavno. Kranjski list pravi, da je v začetku šlo nekoliko težavneje, ker več žensk ne zna nemškega jezika. Toda vne-ma za petje, pravi poročevalec, je velika.

Pouk na učiteljsku v Kranju se je začel za drugi letnik 8. t. m., medtem ko se bo pouk v prvem letniku začel kasneje.

Prvi otroški vrtec v kamnišem okrožju so te dni odprli v Ihanu. Starši dovajajo otroke zarana v vrtec, ki ima tudi kuhinjo. Otroci ostanejo čez dan v vrtcu, zvečer pa pridejo starši spet ponje.

Svinjski hlev je zgorel kmetu Jakobu Maleju v Olševku v občini Šenčurju pri Kranju. Gasilci so ogenj omejili. Svinje so rešili.

PREŠERNOVE PESMI JE BRAL

Delovodja zaloti delavca, da nekje v kotu čita knjigo, namesto da bi delal in zavpije nad njim: »Kaj je to? Čigava je knjiga?«

Delavec: »Prešernove pesmi!«

Delovodja: »Tako, tako. Pesmi bom zaplenil. Ti in Prešern pa se jutri javita pri ravnatelju.«

Iz Spodnje Štajerske

Desetletnica velike avtobusne nesreče pri Medlogu. Pred desetimi leti (10. decembra leta 1931.) se je tri kilometre pred Celjem zgodila strašna avtobusna nesreča. Na železniškem prelazu pri Medlogu je veliki avtobus, poln potnikov, zavozil v savinjski vlak. Bila je gosta megla in avtobus, ki je dopoldne krenil iz Celja v Savinjsko dolino, namenjen še dalje proti Ljubljani, se je pomikal komaj z brzino 15 kilometrov. Nastali so strašni prizori. Nesreča je terjala 12 mrtvih (šest žensk in šest moških). Sedem hudo ranjenih pa so prepeljali v celjsko bolnišnico.

Obsojen ovaduh. Graško deželno sodišče je, kakor poroča »Marburger Zeitung«, te dni obsodilo na poldrugo leto ječe 27 let starega Mariborčana Oskarja Lacha, ki je po krivem vpadil prejšnjega mariborskega špediterja Franca Milavca, češ da je on 10. aprila letos umoril v Rogatcu mariborskega Nemca Izidorja Copettija. Lach je pri svojem prvem zaslišanju povedal, da je bil omenjenega dne Milavec v Rogatcu, kjer se je izdajal za četnika in da je kot tak umoril omenjenega Copettija in še 14 drugih Nemcev. Ko pa je oblastvo ta umor natančno preiskalo, je dognalo, da je umora sumljiv neki Emerik Gobec, ki so mu pozneje umor tudi dokazali. Če bi Milavec ne bil mogel dobiti razbremenilne priče, bi ga bila zadela smrtna kazen. Obravnava je dognala, da je Lacha k takemu podlemu dejanju nagnila konkurenčna zavist.

Iz Hrvatske

Enoten kruh v Zagrebu. Te dni je bila izdana odredba o izdelavi kruha in peciva. Po tej uredbi bodo smeli peki v Zagrebu peči kruh iz mešanice pšenične in turščine moke. Za kruh bodo smeli uporabljati največ 50% enolne pšenične krusne moke, ki jo lahko zamenjajo z rženo ali soržično moko, in najmanj 50% presejane turščine moke, ki jo je pa do dveh tretjin mogoče zamenjati s krompirjem.

Nič več slačke smetane v gostinskih obratih. Mestno poglavarstvo v Zagrebu je izdalo naredbo, s katero se v bodoče prepoveduje v kavarnah, mlekarnah, gostilnah, slaščičarnah in okrepčevalnicah prodajati slačko in toličeno smetano.

Fes ne pomeni mohamedanstva, temveč hrvatstvo. Profesor Alija Nametak, ki ureja službeno glasilo mohamedancev v Hrvatski »Glasnik islamske verske zajednice«, je objavil članek, v katerem dokazuje, da fes ne pomeni pripadnosti mohamedanstvu, temveč je izrazito hrvatsko narodno pokrivalo. Profesor Nametak pravi med drugim, da fese, čeprav ne rdeče ali višnjevkaste barve, kakršne nosijo po navadi mohamedanci, nosijo tudi katoliki, vendar pa je pri njih po navadi temne ali pa čisto črne barve. Vsi vojaki hrvatske vojske na bosanskem divizijskem področju nosijo fese, pa naj bodo katoliki ali pa mohamedanci. Fes z ustaškimi znaki nosijo v Bosni tudi ustaški katoliške in mohamedanske vere. Fes je torej značilno hrvatsko pokrivalo v vsej Bosni in Hercegovini, nikakor pa ni kakšno posebno pokrivalo mohamedancev. Če izvajanja profesorja Nametka tudi držijo, ne vemo.

Nemška gimnazija v Osijeku. V Osijeku je bila odprta nova nemška realna gimnazija, ki ima svoje prostore v nekdanji ženski realni gimnaziji. Novo gimnazijo obiskuje 926 dijakov.

Na zagrebškem pokopališču primanjkuje prostora. Pokopališče na Mirogoju bo v kratkem prenapolnjeno. Razširitev tega že tako velikega pokopališča v smeri proti Remetam bi ne dala zadovoljive rešitve. Kaže, da bodo v Zagrebu napravili še dvojce pokopališč, eno v Kustošiji in drugo za Maksimirom.

Smrtna kazen za poslušanje moskovskega radia. Pred potujočim prekim sodom v Varaždinu se je te dni zagovarjal 36-letni Mato Čeliga, tvorniški delavec iz Višnjice pri Ivancu. Obtožen je bil, da je v svojem stanovanju na neprijavljenem radijskem sprejemniku poslušal komunistične vesti iz Moskve. Na poslušanje takšnih protidržavnih vesti je v svoje stanovanje privabljal tudi svoje prijatelje. Po za-

slišanju obtoženca in prič je sodišče Mata Čeligo obsodilo na smrt. Pred istim sodiščem se je vršila razprava proti Milanu Weissu, 55-letnemu Židu iz Komina pri Novem Marofu. Obtožen je bil, da so našli pri njem dva revolverja, ki ju na poziv oblasti ni bil izročil. Tudi Weiss je bil obsojen na smrt. Oba obsojenca sta vložila prošnjo za pomilostitev. Prošnji je bilo ugodeno na ta način, da se Čeligi in Weissu smrtna kazen zniža na 10 let težke ječe.

Iz Srbije

Slovenski strojevodja je preprečil večjo železniško nesrečo. Pred dnevi se je zgodila pred postajo Umko na progi Beograd—Valjevo huda železniška nesreča. Od postaje Umke je proti postaji Obrenovcu, odnosno proti Moštanci vozil dolg tovorni vlak. Ker je tam hud vzpon, ni mogel stroj zveliči vsega vlaka skozi tamkajšnji dolgi predor. Zaradi tega so vlak razdelili na dva dela in je stroj prvi del vlaka prepeljal na postajo Malo Moštanico, dočim je drugi del vlaka čakal na odprti progi. Ko je stroj prišel še po drugi del, se je ta zaradi preslabih zavor sprožil in začel drveti v dolino. Tisti čas je vozil proti Umki osebni vlak iz Beograda. Zaradi megle je strojevodja osebnega vlaka komaj 200 metrov pred strojem opazil, da drvi nasproti vlak brez stroja. Strojvodja in kurjač sta pri tem izgubila prisebnost. Na stroju je pa k sreči bil kot potnik iz Beograda se vračajoči slovenski strojevodja Jule Vrhunc. Ta mož je takoj prevzel zapuščen stroj v svojo oblast in vlak ustavil ter ga pognal nazaj. Na žalost ni mogel dobiti več prave brzine, da bi bližajočemu se tovornemu vlaku ušel, vendar je udarec ob trčenju zelo omilil. Kljub temu je udarec zahteval dve smrtni žrtvi in vrsto ranjenih. Vsekakor je prisebnost slovenskega strojevodje, ki niti ni bil v službi, rešila potnike vlaka pred nesrečo, katere posledice si je težko zamisliti. Vsi potniki so izkazali Juletu Vrhuncu iskreno hvaležnost za njegov junaški čin, s katerim je rešil mnogo človeških življenj.

Vaške gostine zaprte. Predsednik beograjske vlade je izdal naredbo, po kateri morajo vse vaške gostilne (kafane) ustaviti svoje obrate. Izvzete so samo one, ki skrbje za prehrano. Razen tega se vlada ukvarja z načrtom, da bi večje število mest, ki tega naziva ne zaslužijo, razglasila za vasi. Za ta ukrep se je vlada odločila v želji, da ohrani srbski kmečki stan.

Deset cigaret na dan. V Mladenovcu se zaradi pomanjkanja tobaka tudi cigarete in tobak prodajajo na karte. Vsak kadilec dobi 10 cigaret na dan ali zavojček tobaka za dva dneva.

V Belgijskem Kongu so še ljudožrci

Iz Belgijskega Konga se je vrnil v Evropo neki misijonar, ki je povedal zanimive reči o ljudožrcih, ki še danes žive v pokrajini Kasaju, ki ima ime po reki Kasaju, levem pritoku reke Konga. V srcu Belgijskega Konga živi še precejšnje število ljudožrciev, in sicer komaj 20 kilometrov od mirnih vasi. Ljudožrci pripadajo plemenu Bušongosov. Možje se zadovoljijo s pasovi krog ledij, ženske pa nosijo nekoliko širše pasove, okrašene s čipkami.

Bušongosi pobivajo sužnje z udarci, nato jih pojedjo. To delajo zato, ker jim človeško meso izredno tekne, in pa zato, ker mislijo, da se suženj, ki je pokpan, vrne in ubije svojega gospodarja. Zato ga je treba pojesti.

Pleme Bušongosov živi v skoro neprestanih bojih s sosedi. Glavno orožje jim je lok s strupenimi puščicami. Za vrednotenje dobrin nimajo denarja, temveč jim je merilo vrednosti nož. Tako cenijo predmete, da so vredni en, dva, tri nože in več. Bušongosi so obdali svoje vasi s pastmi, ki imajo na dnu strupene osti. Strup teh ljudožrciev je smrten. Kdor se na osti rani, mu ni rešitve. Ni hče ne ve, kako dobivajo ta strup.

Bušongosi sovražijo bele ljudi in jih love. Že več misijonarjev so snedli kot slatno pečenko. Sicer pa pleme Bušongosov izumira. Največ jih pokonča spalna bolezen, ki hudo razsaja med njimi.

ŠALE

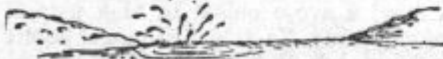
Tevžetova iznajdljivost



Vse na svetu Tevžu glavo moti, dela le se nikdar Tevž ne loti. Ribe v tujih vodah rad lovi, a počasen lov se tak mu zdi.



Staro kupi Tevž si motovilo, ki hitreje ribe bi lovilo. Taka misel padla mu je v glavo: motovilo zapodil je v Savo.



Cel pod vodo se je potopil, kakor samomor da bi storil. Čul je bil, da ribe so ta kraj z vseh strani izbrale si za raj.



Pet sekundic hitro je minilo, hitro ven požene motovilo, sape malo v pljučih že ima, živa gneča v vozu ropota.



Tevžek naš prebrisan res je ptič, dela kakor križa se boji hudič. Rib toliko se mu je vlovilo, da do vrha polno ie vozilo

✱

TUDI VZROK ZA SRAMOVANJE



Darinka: »Kaj bi ti napravila, če bi bila imela s kakšnim kavalirjem že pet sestankov, pa bi ne bil niti poskusil, poljubiti te?«
Dana: »Sramovala bi se.«

VZROK ZA ZREDITEV



Zuža: »Od česa si se neki tako zredil?«
Maža: »Od jajc.«
Zuža: »Kaj jih tako na debelo ješ?«
Maža: »Ne, tako dobro jih prodajam.«

NAROBE SVET



Gašper: »Kaj tainica Nada ni več v tvoji pisarni?«

Melhijor: »Nič več. Odpovedala mi je službo, ker me je zasačila, ko sem poljubil svojo ženo.«

KAR JE RES, JE RES



Jernej: »Zakaj pa kadite zmerom iz lončene pipe? Ali je to tako prijetno?«

Luka: »Seveda je. Če pade na tla, je vsaj ni treba pobrati.«

ROPARSKE ŽIVALI

Mušica: »Najtej mi nekaj roparskih živali.«
Muha: »Kokoš, lastovka, žaba...«
Mušica: »Zdaj mi pa še povej, kateri živali so neškodljive.«
Muha: »Volk, lev, tiger...«

PREZGODAJ

Državnik, ki je bil znan kot zagrizen politik, leži na smrtni postelji. Obiskat ga pride njegov nasprotnik.

»Prav peklenške muke trpim,« zavzdihne bolnik.

»Kaj, že zdaj?« odvrne obiskovalec.

PRI FOTOGRAFU

Boltežar: »Rad bi dal slikati svojo hčerko. Kakšna obleka bi se ji po vašem mnenju najbolj podala, gospod fotograf?«

Fotograf: »Slike otrok v samih srajčkah so prav čedne, gospod.«

Boltežar: »To ni mogoče, gospod fotograf.«

Fotograf: »Zakaj pa ne?«

Boltežar: »Moja hčerka je že dovršila osemnajst let.«

CENEJŠA PONUDBA

Zdravnik: »Morali boste v toplice, sicer ne boste doživeli pomladi.«

Urban: »Koliko pa bi to stalo?«

Zdravnik: »Kakšnih pet tisoč lir.«

Urban: »To je preveč. Od pogrebnega zavo-da imam cenejšo ponudbo...«

✱ Številni novi priseljenci v Sofiji. Število prebivalstva se je v bolgarski prestolnici Sofiji zadne leto dvignilo. Pravijo, da je naraslo od lani kar za blizu 60.000. Po veliki večini so to ljudje, piše »Donauzeitung«, ki so se v Sofijo preselili iz novih, Bolgariji priključenih dežel, kakor na primer bivše Jugoslavije.

✱ Napoleonova ura prodana za štiri tisoč mark. V hotelu Drouot v Parizu so imeli te dni javno dražbo umetnin. Na dražbo je prišla tudi žepna ura, ki kaže minute, ure, mesece, leta in letne čase. Zada ima ta ura Napoleonov grb. Naročena je bila za Napoleona obenem z dvema enakima urama, ki sta jih dobila avstrijski cesar in princ Jerome. Uro je naročila cesarica Marija Luiza. Dragocena in zgodovinsko važna ura je bila prodana na dražbi za 80.000 frankov ali 4000 mark. Njena prava vrednost je seveda manjša, zgodovinska vrednost bo pa nemara še večja.

✱ V kinu je umrl od smeha. V Alborgu na danskem Jütlandu se je neko v kinu do smrti nasmejaj, ko je gledal neko filmsko predstavo. Na platnu so prikazovali nekaj tako smešnega, da je popadel možaka krčevit smeh. Pomiriti se ni mogel pol ure, tako ga je grabilo okoli srca. Z njim vred se je smejala vsa dvorana, ne več toliko zaradi zabavne predstave same, kakor zavoljo tistega gledalca, ki se je tako od srca smejal. Toda naenkrat je bilo te izredne razigranosti konec, in sicer žalosten konec. Mož, ki se je tako silno smejal, je nenadno od smeha umrl. Zadel ga je bila srčna kap.

✱ Če se igra gostilničar slepo miš z gosti. V Rovigu so bili v neki gostilni štirje gosti, ki so si ga precej privoščili. Ko se je bližala policijska ura, se je vnela med njimi tekma, kdo bo plačal račun. Gostilničarja je ta plemenitost do srca ganila, zato je predlagal, naj vsak napiše na listek svoje ime, on pa bo en listek potegnil in dotični, čigar ime bo izrečeno, naj plača. To je bilo veselim gostom predolgočasno. Pojdimo se rajši slepo miš, so dejali. Gostilničar bo mačka in katerega se bo prvega dotaknil, naj plača. Gostilničar je prinesel robec, zavezali so mu oči in lov se je začel. Šele, ko se je večkrat spotaknil ob stoli in mizah, si je gostilničar snel robec. O gostih ni bilo zdaj več ne duha ne sluha. Gostilničar na ta način sploh ni dobil plačanega zapitka.

✱ Ptičji nos nič ne voha. Znanstveniki se mnogo bavijo z vprašanjem, ali ptice voha. Iz neštevilnih poskusov, ki so jih napravili z različnimi vrstami ptic, je razvidno, da te živali ne znajo razlikovati z dišečimi snovmi prepajena zrna in drugo krmo, pač pa morejo z ne navadno dobrim vidom razlikovati najmanjše spremembe na površini zrn. Edino neka vrsta noja je po zdajšnjih ugotovitvah obdarjena z nekim določenim, toda ne prevelikim čutom za vohanje. Namesto slabega voha pa imajo ptice izvrsten vid in sluh, ki jim ta nedostatek izravna.